

Κείμενο Εργασίας Νο 28/2012

# Η συμμετοχή της Ελλάδας στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας Πολιτικά και Τεχνολογικά Ζητήματα

Δρ. Νίκος Καραμπέκιος

Μάιος 2012

Copyright © 2012

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ)

Βασ. Σοφίας 49, 106 76 Αθήνα

Τηλ.: (+30) 210 7257110, Fax: (+30) 210 7257114, e-mail: [eliamep@eliamep.gr](mailto:eliamep@eliamep.gr)

url: [www.eliamep.gr](http://www.eliamep.gr)

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Κείμενο Εργασίας Νο 28/2012

## Η συμμετοχή της Ελλάδας στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας Πολιτικά και Τεχνολογικά Ζητήματα

**Νίκος Καραμπέκιος, MA, MS, PhD**

Δρ. Ευρωπαϊκής Τεχνολογικής Πολιτικής του ΕΜΠ-ΕΚΠΑ

*Το ΕΛΙΑΜΕΠ δεν υιοθετεί ως ίδρυμα πολιτικές θέσεις. Καταβάλλει μάλιστα προσπάθεια να παρουσιάζονται στα πλαίσια των εκδηλώσεων του και στο μέτρο του δυνατού όλες οι υπάρχουσες απόψεις. Υπό το πρίσμα αυτό, οι αναλύσεις και οι γνώμες που δημοσιεύονται στις σειρές του θα πρέπει να αποδίδονται αποκλειστικά στους συγγραφείς και να μην θεωρούνται ότι αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του ιδρύματος, του διοικητικού συμβουλίου του, της διεύθυνσης ή των κατά περίπτωση και καθ' οιονδήποτε τρόπο συνεργαζομένων φορέων.*



**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΜΕΛΩΝ ΕΛΙΑΜΕΠ**

**Ζητήστε μας να σας ενημερώσουμε!**

**[members.eliamep@eliamep.gr](mailto:members.eliamep@eliamep.gr)**

**Τηλ. 210 7257110**

**Εδώ θα βρείτε το [Δελτίο Εγγραφής](#)**

## Σύντομο Βιογραφικό

Ο Νίκος Καραμπέκιος είναι διδάκτωρ Ευρωπαϊκής Τεχνολογικής Πολιτικής του ΕΜΠ-ΕΚΠΑ. Η παρούσα εργασία συγγράφηκε στα πλαίσια ερευνητικής υποτροφίας του Ευρωπαϊκού Κέντρου Αριστείας Jean Monnet του ΕΚΠΑ. Για το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013 έχει γίνει αποδεκτός να εκπονήσει μεταδιδακτορική έρευνα στο πανεπιστήμιο του St. Gallen (Ελβετία) στο Centre for Security, Economics and Technology με υποτροφία του ελβετικού κράτους στο θέμα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας ασφάλειας (security industry) και της καινοτομικότητας της ελβετικής βιομηχανίας.

Επικοινωνία: [9739600@gmail.com](mailto:9739600@gmail.com) .

## Περίληψη

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας είναι ένας Οργανισμός της ΕΕ προς την κατεύθυνση της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας, και της εφαρμογής της Κοινής Πολιτικής Άμυνας και Ασφάλειας. Η Ελλάδα είναι ιδρυτικό μέλος του Οργανισμού, και συμμετέχει επιδιώκοντας την υλοποίηση των επιμέρους εθνικών επιδιώξεων, αλλά και των ευρύτερων ευρωπαϊκών στόχων. Η παρούσα εργασία προχωρά σε μία αποτίμηση της ελληνικής συμμετοχής στον Οργανισμό. Δεδομένης της πολυθεματικότητας του συγκεκριμένου Οργανισμού, αποτιμώνται πολιτικό-οικονομικά, καθώς και τεχνολογικά ζητήματα.

## Λέξεις Κλειδιά

*Ευρωπαϊκή αμυντική πολιτική, προμήθειες αμυντικού υλικού, τεχνολογικά προγράμματα συνεργασίας, τεχνολογική πολιτική, βιομηχανική πολιτική.*

## Περιεχόμενα

1. Ερευνητικά Προλεγόμενα .....	4
Δομή Εργασίας .....	5
Σκοπός - Φιλοδοξία .....	6
Μεθοδολογία .....	6
Περιορισμοί.....	6
2. Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας. Ο Θεσμός .....	7
2.1. Σκοποί, Δομή και Συμμετοχή.....	8
3. Η Θέση της Ελλάδας στον ΕΟΑ.....	9
3.1. Χρηματοδότηση ΕΟΑ .....	10
4. ΕΟΑ και Ελληνική Δημόσια Διοίκηση.....	12
5. ΕΟΑ και Ελληνικές Διαπραγματευτικές Θέσεις .....	13
5.1. Διασφάλιση της Προμηθευτικής Αλυσίδας.....	14
5.2. Κώδικας Συμπεριφοράς για τα Αντισταθμιστικά Ωφελήματα .....	14
5.3. Ασφάλεια Πληροφοριών Μεταξύ των Συμμετεχόντων Κρατών Μελών .....	16
5.4. Κώδικας Βέλτιστης Πρακτικής στην Εφοδιαστική Αλυσίδα .....	17
6. Σχέσεις του ΕΟΑ με Τρίτες Χώρες. Η Περίπτωση της Τουρκίας .....	18
7. Ερευνητικά Προγράμματα Τεχνολογικής Συνεργασίας του ΕΟΑ .....	19
7.1. Προγράμματα Κατηγορίας Α΄ .....	19
7.1.1. Joint Investment Programme on Force Protection (JIP-FP) .....	19
7.1.2. Joint Investment Programme on Innovative Concepts and Emerging Technologies (JIP-ICET).....	21
7.2. Προγράμματα Κατηγορίας Β΄ .....	22
8. Αποτίμηση των Ελληνικών Διαπραγματευτικών Θέσεων και της Συμμετοχής στα Ερευνητικά Προγράμματα Τεχνολογικής Συνεργασίας του ΕΟΑ .....	22
9. Μερικές Διαπιστώσεις για την Εφαρμογή των Ελληνικών Θέσεων .....	25
10. Επίλογος.....	27
11. Βιβλιογραφία .....	28
11.1. Ελληνόγλωσση.....	28
11.2. Ξενόγλωσση.....	28
11.3. Βάσεις Δεδομένων.....	29
11.4. Ιστοσελίδες .....	29
12. Παράρτημα.....	31
12.1. Ερευνητικό Ερωτηματολόγιο .....	31

## Πίνακες

Πίνακας 1. Οικονομικός Προϋπολογισμός ΕΟΑ, 2007-2009, σε εκ. Euro	10
Πίνακας 2. Θεματικές Ενότητες, Ημερομηνίες Συμβολαιοποίησης και Αρκτικόλεξα Κοινοπραξιών, JIP-FP	20
Πίνακας 3. Συμμετοχή Ελληνικών Φορέων στα Πλαίσια του JIP-FP	20
Πίνακας 4. Θεματικές Ενότητες, Ημερομηνίες Συμβολαιοποίησης και Αρκτικόλεξα Κοινοπραξιών, JIP-ICET	21
Πίνακας 5. Συμμετοχή Ελληνικών Φορέων στα Πλαίσια του JIP-ICET	21

## Γραφήματα

Γράφημα 1. Η Ελληνική Χρηματοδοτική Συμμετοχή στον ΕΟΑ, 2004-2008, σε χιλιάδες euro	11
Γράφημα 2. Συγκριτική Παρουσίαση Ελληνικής Χρηματοδοτικής Δαπάνης στον ΕΟΑ. 2004-2008, σε χιλιάδες euro	11
Γράφημα 3. Συγκριτική Παρουσίαση Ελληνικών Αμυντικών Δαπανών, 2004-2008, % ΑΕΠ	12

## 1. Ερευνητικά Προλεγόμενα

### Δομή Εργασίας

Η παρουσίαση και ανάλυση της ελληνικής συμμετοχής στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας ακολουθεί μια τριμερή ανάπτυξη του θέματος: το πρώτο μέρος παρουσιάζει τις ελληνικές επιδιώξεις συμμετοχής σε έναν ευρωπαϊκό θεσμό, καθώς και τις διοικητικές και άλλες προετοιμασίες εισδοχής, το δεύτερο μέρος αφορά στην ενεργή δραστηριοποίηση της ελληνικής πλευράς εντός του θεσμού, και το τρίτο μέρος πώς η δραστηριοποίηση αυτή αποτιμάται με όρους αποδοτικότητας έργου (πάντα σε συνάρτηση με τους αρχικούς στόχους και σκοπούς), αλλά και απόκρισης της ελληνικής δημόσιας διοίκησης στις υποχρεώσεις που η συμμετοχή σε τέτοιους θεσμούς απαιτεί.

Συγκεκριμένα, το πρώτο μέρος της εργασίας (κεφ. 2, 3, και 4) προχωρά σε μία παρουσίαση συγκεκριμένων πτυχών (διοικητικές, διαχειριστικές και οικονομικές) του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας, καθώς επίσης καταγράφει τις ελληνικές θέσεις που αφορούν την επιδίωξη ίδρυσης και συμμετοχής σε έναν τέτοιο οργανισμό, όπως παρουσιάζονται με την μορφή των γεωγραφικών περιορισμών καθώς και της εκπλήρωσης των ευρωπαϊκών υποχρεώσεων της χώρας. Επιπλέον, εξετάζεται η προετοιμασία της χώρας για την είσοδο στον οργανισμό, και προχωρά σε μία πρώτη καταγραφή της διοικητικής διαρρύθμισης της ελληνικής δημόσιας διοίκησης στην προσπάθεια της τελευταίας να *συντονιστεί / προσαρμοστεί* (tune in) με την αντίστοιχη ευρωπαϊκή δομή.

Το δεύτερο μέρος (κεφ. 5, 6, και 7) καταγράφει την ενεργή συμμετοχή της ελληνικής πλευράς εντός του πλαισίου λειτουργίας του συγκεκριμένου ευρωπαϊκού θεσμού. Η υπεράσπιση και προβολή των εθνικών επιδιώξεων και η προσπάθεια επηρεασμού των ευρωπαϊκών θέσεων από εθνικές θέσεις, όπως αυτές εκδηλώνονται στα διάφορα νομικά έγγραφα και οδηγίες, αποτελούν πεδίο ανάλυσης. Επίσης, αναλύονται στοιχεία της διαπραγμάτευσης από μέρους της ελληνικής πλευράς για την υιοθέτηση των κοινών (βλ. ευρωπαϊκών) θέσεων, καθώς και την εναρμόνισή της με τους κανόνες και τις προτάσεις πολιτικής που αυτή η είσοδος συνεπαγόταν. Επιπλέον, και λόγω του τεχνολογικού χαρακτήρα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας, το παρόν μέρος προχωρά στην αντίστοιχη καταγραφή των επιτευγμάτων της ελληνικής πλευράς σε ότι αφορά στην συμμετοχή σε ερευνητικές και τεχνολογικές δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας, και σε ερευνητικά προγράμματα τεχνολογικής συνεργασίας. Είναι μονομερές, παράταιρο και ερευνητικά ελλιπές, η αξιολόγηση της ελληνικής συμμετοχής σε ευρωπαϊκό θεσμό να μην εξαντλεί το εύρος του φάσματος της συμμετοχής αυτής, ιδιαίτερα μάλιστα όταν οι τεχνολογικές συνέργειες και αποτελέσματα αποτελούν δείκτης υγιούς ανάπτυξης της τεχνολογικής και βιομηχανικής υποδομής, αλλά και μέτρο σύγκρισης των αντίστοιχων εθνικών πολιτικών. Η επιτυχής άσκηση της δημόσιας πολιτικής προϋποθέτει την πληρέστερη-δυνατή κατανόηση κάθε θέματος.

Το τρίτο μέρος της εργασίας (κεφ. 8, και 9) αποτελεί προσπάθεια αποτίμησης της ελληνικής συμμετοχής στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας. Η προσπάθεια αυτή λαμβάνει υπόψη της τους αρχικώς διακηρυχθέντες στόχους, και προχωρά στην αξιολόγηση και ερμηνεία αυτής της συμμετοχής. Το τελευταίο προφανώς περιλαμβάνει την δημόσια διοίκηση, αλλά δεν περιορίζεται σε αυτό.

## **Σκοπός - Φιλοδοξία**

Ο σκοπός της παρούσας ερευνητικής εργασίας είναι να καταγράψει την παρουσία της Ελλάδας στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας.

Φιλοδοξία της ερευνητικής εργασίας είναι να φωτίσει, έστω μερικώς, τις προκλήσεις που αντιμετώπισε η Ελλάδα κατά την προσπάθεια εισόδου της αλλά και καθ' όλη την συμμετοχή της στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας. Επίσης, επιδιώκει να μετρήσει (απολογιστικά) την συμμετοχή της Ελλάδας σε ένα ευρωπαϊκό οργανισμό υπεύθυνο για τον τεχνολογικό και βιομηχανικό σχεδιασμό. Αναφερόμαστε σε μια σειρά από οφέλη (πολιτικά, οικονομικά και τεχνολογικά) από την εθνική συμμετοχή.<sup>1</sup>

Το παρόν ερευνητικό πόνημα αποτελεί πρωτότυπη συνεισφορά στην βιβλιογραφία δεδομένου ότι είναι η πρώτη προσπάθεια καταγραφής της ελληνικής συμμετοχής στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας, καθώς μια από τις ελάχιστες αντίστοιχες προσπάθειες σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

## **Μεθοδολογία**

Η ερευνητική μεθοδολογία που ακολουθείται στηρίζεται σε δύο άξονες. Ο πρώτος αφορά στην άντληση ποιοτικών στοιχείων από την ανάλυση πηγών. Οι πηγές αυτές αναφέρονται στις ανακοινώσεις, τις αποφάσεις, και τα δελτία τύπου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας, και το Ελληνικό Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Επίσης, αναλύεται η συναφής βιβλιογραφία και εξετάζονται οι απολογιστικές εκθέσεις του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας που αναφέρονται στα οικονομικά και τεχνολογικά του επιτεύγματα. Ο δεύτερος άξονας αφορά στην ανάλυση των απαντήσεων στο ερωτηματολόγιο που απεστάλη προς τους Έλληνες αξιωματούχους, ιδιαίτερα τους αξιωματικούς που χειρίστηκαν εκ μέρους του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας τις σχέσεις του τελευταίου με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας, καθώς επίσης και συμμετείχαν στις συνεδριάσεις του ως εθνικοί εκπρόσωποι, εθνικά σημεία επαφής, και εξωτερικοί εμπειρογνώμονες. Το ερωτηματολόγιο είναι μεικτού τύπου, περιλαμβάνοντας ανοικτές και κλειστού τύπου ερωτήσεις. Πέρα από το ερωτηματολόγιο, σημαντικά στοιχεία αντλήθηκαν από επιμέρους συναντήσεις με τους αξιωματούχους αυτούς. Παράλληλα, προχωρήσαμε στην άντληση στατιστικών στοιχείων από τις σχετικές βάσεις δεδομένων.

## **Περιορισμοί**

Ο βασικός περιορισμός του υπό εξέταση αντικειμένου αφορά στην έλλειψη πηγών από την πλευρά του ελληνικού κράτους. Δεν αναφερόμαστε στην απλή πολιτική στοχοθεσία, ή τις γενικές πολιτικές παραδοχές που αφορούν στην είσοδο και λειτουργία της Ελλάδας εντός του οργανισμού. Για τα παραπάνω, μπορούμε να αντλήσουμε ικανοποιητικά στοιχεία από τα πολυάριθμα δελτία τύπου και τα δημοσιογραφικά αφιερώματα. Αναφερόμαστε στην εμβριθή αποτίμηση της συμμετοχής της Ελλάδας στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας, όπως αυτή θα μπορούσε να αποτυπωθεί σε μελέτες πολιτικής και αναλύσεις μετρικής της τεχνολογίας (metrics of technology).

---

<sup>1</sup> Είναι εύλογο το αντεπιχείρημα (που θα μπορούσε να προταθεί) περί ευαίσθητων κρατικών τεχνολογικών και βιομηχανικών δεδομένων, τα οποία δεν πρέπει να διατίθενται σε κοινή θέα και μελέτη. Αν το παραπάνω ισχύει, δηλαδή έχουν γίνει απολογιστικές μελέτες που καταγράφουν την θέση της Ελλάδας στον ΕΟΑ, και κάποιοι πολύ κλειστοί κύκλοι της ελληνικής δημόσιας διοίκησης είναι ενήμεροι, τότε η παρούσα εργασία είναι δευτερεύουσας σημασίας, ή μάλλον θα πρέπει να αξιολογηθεί σε σχέση με αυτές. Το παραπάνω, ωστόσο, μένει να αποδειχθεί...

## 2. Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας. Ο Θεσμός

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας (European Defense Agency, στο εξής: ΕΟΑ) δημιουργήθηκε βάσει κοινής δράσης του Συμβουλίου των Υπουργών την 12η Ιουλίου 2004.<sup>2</sup> Αποτελεί έναν από τους Οργανισμούς της ΕΕ ο οποίος σκοπό έχει να συνεισφέρει προς την κατεύθυνση της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ), και ιδιαίτερα στην εφαρμογή της Κοινής Πολιτικής Άμυνας και Ασφάλειας (ΚΠΑΑ).<sup>3</sup> Σύμφωνα με τους καταστατικούς στόχους, ο σκοπός του ΕΟΑ (πρώην European Armaments, Research and Military Capabilities Agency) είναι να υποστηρίξει το Συμβούλιο της Ευρώπης, και τα κράτη μέλη στην προσπάθεια βελτίωσης των ευρωπαϊκών αμυντικών δυνατοτήτων στο πεδίο της διαχείρισης κρίσεων και να στηρίξει (sustain) την ΚΕΠΠΑ στην παρούσα και μελλοντική της μορφή.<sup>4</sup>

Η απόφαση για την κοινή δράση του Συμβουλίου των Υπουργών (στο εξής: το Συμβούλιο) του 2004 αντικαταστάθηκε, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες, από την απόφαση του Συμβουλίου του 2011.<sup>5</sup> Η νέα αυτή απόφαση καθορίζει το καταστατικό, την έδρα, και τους κανόνες λειτουργίας του ΕΟΑ. Αναφορικά με τους καταστατικούς στόχους, χωρίς να υπάρξει κάποια αλλαγή ως προς την γενική διατύπωση για τον υποστηρικτικό ρόλο του ΕΟΑ στην βελτίωση των αμυντικών δυνατοτήτων της ΕΕ, καταγράφονται ξεκάθαρα πιο συγκεκριμένες αρμοδιότητες που αφορούν: τον προσδιορισμό των επιχειρησιακών αναγκών, την προώθηση μέτρων για την ικανοποίησή τους, την συμβολή στον προσδιορισμό και, κατά περίπτωση, την υλοποίηση κάθε μέτρου που απαιτείται για την ενίσχυση της βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης του αμυντικού τομέα, την συμμετοχή στον καθορισμό ευρωπαϊκής πολιτικής για τις δυνατότητες και τους εξοπλισμούς, και την επικουρία προς το Συμβούλιο στην αξιολόγηση της βελτίωσης των στρατιωτικών δυνατοτήτων.<sup>6</sup>

Η δημιουργία και λειτουργία του ΕΟΑ αποτέλεσε καρπό μιας πολυσύνθετης διαδικασίας δημιουργίας μιας *ευρωπαϊκής* (η χρήση είναι αντιθετική ως προς την εθνική) στρατιωτικής - αμυντικής υποδομής. Για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας πρέπει να συνδεθεί με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφάλειας του 2003, οι συντάκτες της οποίας επικροτούσαν τα βήματα που είχαν ήδη γίνει για την συγκρότηση (*ευρωπαϊκού*) *οργανισμού άμυνας* στα πλαίσια της ανάπτυξης μιας πιο δραστήριας, ικανότερης και συνεκτικότερης ΕΕ.<sup>7</sup> Προϋπόθεση για την υλοποίηση αυτής της πιο *ενοποιημένης* ΕΕ αποτελεί η πιο αποτελεσματική και αποδοτική λειτουργία αυτών των 'ενδιάμεσων' θεσμών που θα παρέχουν πιο αποτελεσματικά και αποδοτικά μέσα για την αντιμετώπιση των όποιων απειλών. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην τελευταία συνταγματική αναθεώρηση ο ρόλος του ΕΟΑ είναι ρητά καταχωρημένος ως ένας οργανισμός που σκοπό έχει (μεταξύ άλλων) την ενίσχυση της τεχνολογικής και βιομηχανικής βάσης του αμυντικού τομέα και τον καθορισμό της εξοπλιστικής πολιτικής της ΕΕ.<sup>8</sup>

<sup>2</sup> Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2004, *Κοινή Δράση του Συμβουλίου 2004/551/ΚΕΠΠΑ του Ιουλίου 2004 για την Ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας*, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

<sup>3</sup> ο.π., σελ. 17

<sup>4</sup> ο.π., σελ. 18, Άρθρο 2

<sup>5</sup> Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2011, *Απόφαση 2011/411/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου της 12<sup>ης</sup> Ιουλίου 2011 για τον Καθορισμό του Καταστατικού, της Έδρας και των Κανόνων Λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας και την Κατάργηση της Κοινής Δράσης 2004/551/ΚΕΠΠΑ*, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

<sup>6</sup> ο.π., σελ 17, Άρθρο 2

<sup>7</sup> Ευρωπαϊκό Συμβούλιο 2003, *Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφάλειας. Μια Ασφαλής Ευρώπη Σ' Έναν Καλύτερο Κόσμο*, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, σελ. 13

<sup>8</sup> Ευρωπαϊκή Ένωση 2007, *Συνθήκη της Λισαβόνας για την Τροποποίηση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης Περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας*, Άρθρο 28Α, παράγραφος 3, και Άρθρο 28Δ

## 2.1. Σκοποί, Δομή και Συμμετοχή

Ο ΕΟΑ αποτελεί μια χαρακτηριστική περίπτωση ενός *ενδιάμεσου* οργανισμού, ο οποίος λειτουργεί υποστηρικτικά των πολιτικών που αποφασίζονται (όπως η ΚΠΑΑ) παρέχοντας το απαραίτητο αμυντικό υλικό και το υλικό ασφάλειας, καθώς και καθορίζοντας τους κανόνες λειτουργίας που διέπουν τον συγκεκριμένο βιομηχανικό κλάδο. Σύμφωνα με τις διακηρυγμένες λειτουργίες του ΕΟΑ, η στόχευση είναι:

- η ανάπτυξη αμυντικών δυνατοτήτων,
- η προώθηση της αμυντικής Έρευνας και Τεχνολογίας (E&T),
- η προώθηση της εξοπλιστικής συνεργασίας,
- η δημιουργία μιας ανταγωνιστικής, ευρωπαϊκής αγοράς αμυντικού υλικού, και η ενίσχυση της ευρωπαϊκής αμυντικής, τεχνολογικής και βιομηχανικής βάσης.

Οι παραπάνω τέσσερις (4) λειτουργίες συνιστούν το *καθετοποιημένο μοντέλο* της ανάπτυξης δυνατοτήτων (*capability development*), από τον καθορισμό των προδιαγραφών μέσα από την E&T και την συνεργασία στην ανάπτυξη εξοπλισμών μέχρι την βιομηχανική παροχή. Αυτή η καθετοποιημένη προσέγγιση συνεισφέρει στην ενιαία ανάπτυξη δυνατοτήτων, όπου η προσφορά και η ζήτηση είναι διασυνδεδεμένα με τρόπο βέλτιστο για την αποδοτικότερη, οικονομικά και χρονικά, χρήση από τα κράτη μέλη. Το τελευταίο χρήζει προσοχής στο βαθμό που ο ΕΟΑ προσπαθεί να συγχρονίσει τις δραστηριότητες E&T με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ιδιαίτερα τις Γενικές Διευθύνσεις Επιχειρήσεων και Βιομηχανίας, και Εσωτερικής Αγοράς)<sup>9</sup> και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Διαστήματος<sup>10</sup> για την αποφυγή σπατάλης δημόσιου χρήματος, ερευνητικών και τεχνολογικών αλληλοεπικαλύψεων, καθώς και την αποτελεσματικότερη έρευνα πάνω στις τεχνολογίες διττής - χρήσης.

Η διοικητική δομή του ΕΟΑ αποτελείται από:

- τον Επικεφαλής (Head of Agency). Επικεφαλής του Οργανισμού είναι ο Γενικός Γραμματέας/Υπατος Εκπρόσωπος της ΚΕΠΠΑ. Είναι υπεύθυνος για τη γενική οργάνωση και λειτουργία του Οργανισμού.

- το Διοικητικό Συμβούλιο (Steering Board). Το όργανο λήψης αποφάσεων του ΕΟΑ. Απαρτίζεται από έναν αντιπρόσωπο από κάθε συμμετέχον κράτος μέλος και έναν αντιπρόσωπο της Επιτροπής.

- τον Εκτελεστικό Διευθυντή (Chief Executive). Προϊστάται του προσωπικού του Οργανισμού και είναι υπεύθυνος για την εποπτεία και το συντονισμό των λειτουργικών ομάδων.

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα απολογιστικά στοιχεία το σύνολο του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται και εργάζεται στον ΕΟΑ υπερβαίνει τα 100 άτομα.<sup>11</sup> Ο ΕΟΑ τελεί υπό την εποπτεία και τον πολιτικό έλεγχο του Συμβουλίου. Το Συμβούλιο εκδίδει ετήσιες

<sup>9</sup> Η προκήρυξη κοινών ερευνητικών προγραμμάτων μεταξύ ΕΟΑ και Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε θέματα ασφάλειας και αντιμετώπισης ΠΒΡΧ απειλών αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα. Βλέπε: [http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/\\_getdocument.cfm?doc\\_id=6273](http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/_getdocument.cfm?doc_id=6273). Επίσης, το Πρόγραμμα Κατηγορίας Β΄ του ΕΟΑ, Multinational Space-based Imaging System for Surveillance, Reconnaissance and Observation, αναπτύσσεται με την πρόβλεψη της συνεργασίας με το ερευνητικό πρόγραμμα Global Monitoring for Environment and Security της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Βλέπε: European Defence Agency 2009, *New EDA Project On Space-Based Earth Observation System*, Press Release, EDA

<sup>10</sup> Στις 15 Δεκεμβρίου 2011 επισημοποιήθηκε το πρώτο κοινό ερευνητικό έργο επίδειξης (demonstration project) του ΕΟΑ και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος για την κατάδειξη των πλεονεκτημάτων της χρήσης του διαστήματος για αποστολές Μη-Επανδρωμένων Αεροπορικών Συστημάτων (Unmanned Aircraft Systems, UAS), ύψους προϋπολογισμού 1,2 εκ. euro. Βλέπε: [http://www.eda.europa.eu/News/11-12-20/EDA\\_and\\_ESA\\_sign\\_Arrangement\\_on\\_UAS\\_demonstration\\_project](http://www.eda.europa.eu/News/11-12-20/EDA_and_ESA_sign_Arrangement_on_UAS_demonstration_project).

Για την αρχική διαδικασία καθορισμού του διαστήματος ως αναπόσπαστο τμήμα της πολιτικής ασφάλειας και άμυνας, βλέπε: Kolonos, A 2002, *Why Europe Needs Space as Part of its Security and Defence Policy, Space Policy*, τευχ. 18, σελ. 257-261



κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις δραστηριότητες του ΕΟΑ, κυρίως όσον αφορά στο πρόγραμμα εργασιών του και εγκρίνει ανά τριετία το χρηματοδοτικό του πλαίσιο. Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ συμμετέχουν στον ΕΟΑ, με την εξαίρεση της Δανίας, η οποία έχει δηλώσει ότι δεν επιθυμεί την συμμετοχή.

### 3. Η Θέση της Ελλάδας στον ΕΟΑ

Η συμμετοχή της Ελλάδας στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας (ΕΟΑ) αποτέλεσε μια επιλογή, οι απαρχές της οποίας μπορούν να εντοπιστούν στην ΚΕΠΠΑ. Η στρατηγική επιδίωξη της Ελλάδας για την συμμετοχή σε ευρωπαϊκούς θεσμούς και όργανα αποτελεί για την Ελλάδα ακρογωνιαίιο λίθο της ίδιας της συμμετοχής της στην ΕΕ. Δεν θα αναλωθούμε στην παράθεση αυτών των λόγων, έχουν άλλωστε επαρκώς αναλυθεί.<sup>12</sup> Σε αυτή την εργασία μπορούν περιληπτικά να περιγραφούν ως μηχανισμός αντιρρόπησης και αποτροπής μιας σειράς εξωτερικών απειλών με την ένταξη σε ένα κλειστό πολιτικό μόρφωμα υπεύθυνο για την διαμόρφωση πτυχών της συλλογικής ασφάλειας. Αυτή η επιδίωξη εκφράζεται μέσα από την συμμετοχή σε μια σειρά ευρωπαϊκών δραστηριοτήτων, που αφορούν μηχανισμούς, οργανισμούς και θεσμικά όργανα, τα οποία δρουν υποστηρικτικά της πολιτικής κατεύθυνσης της κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας.

Στο παραπάνω πλαίσιο ανάλυσης της θέσης του ΕΟΑ στο ευρωπαϊκό θεσμικό οικοδόμημα, η ΚΕΠΠΑ καθώς και η ΚΠΑΑ μπορούν σχηματικά να χαρακτηριστούν ως οι δύο κεντρικοί πυλώνες (ή πολιτικές συμφωνίες), η εφαρμογή των οποίων προϋποθέτει την ίδρυση, και επιτυχή λειτουργία θεσμών και δομών, όπως ο ΕΟΑ. Η εφαρμογή συγκεκριμένων πολιτικών (policies), όπως η Ε&Τ, η διαδικασία προμηθειών αμυντικού υλικού, και η κατάρτιση βιομηχανικών τεχνολογικών χαρτών (technological roadmaps), αντικείμενα τα οποία εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της ΕΟΑ, αποτελούν δομικά στοιχεία της αρχιτεκτονικής της ευρωπαϊκής αμυντικής πολιτικής, η έλλειψη των οποίων αναμφίβολα θα περιορίσει σημαντικά τις λειτουργικές και επιχειρησιακές δυνατότητες της ΕΕ στον τομέα της άμυνας. Επιπλέον, θα καταστήσει τους προγραμματικούς στόχους της ΚΕΠΠΑ και της ΚΠΑΑ κενούς περιεχομένου, δεδομένου ότι θα εξέλιπαν τα τεχνολογικά και βιομηχανικά μέσα.

Ιδιαίτερα στην περίπτωση της ΚΠΑΑ, η Ελλάδα τήρησε θετική στάση αναφορικά με την πλήρη, αλλά και αυτόνομη ανάπτυξή της για έναν ακόμη λόγο. Επιδιώκοντας να υπογραμμίσει την πολύ μεγάλη συμμετοχή των δαπανών της άμυνας στον εθνικό προϋπολογισμό, λόγος που τοποθετεί την Ελλάδα στις πρώτες θέσεις της σχετικής βαθμονόμησης ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ, τόνιζε την ανάγκη σύγκλισης των αμυντικών προϋπολογισμών των κρατών μελών και την αύξηση των αμυντικών δαπανών με παράλληλη διαμόρφωση κοινού πλαισίου για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία. Η ενίσχυση της τελευταίας αποτελεί κομβικό σημείο στην πορεία ανάπτυξης μιας αυτόνομης ευρωπαϊκής αμυντικής πολιτικής. Η αποδοχή αυτής της διαπίστωσης εκ μέρους των κρατών μελών, όπως έχει αναφέρει η Σκορδέλη, τα οδηγεί (σχεδόν αιτιακά) στο να υπερβούν την απροθυμία τους να διαθέσουν πόρους για τη βελτίωση των αμυντικών τους βιομηχανικών και τεχνολογικών υποδομών.<sup>13</sup> Παράλληλα, θα ενέτασσε αδιαμφισβήτητα την Ελλάδα στον σκληρό πυρήνα της ευρωπαϊκής αμυντικής πολιτικής, συνεπεία του υψηλού ποσοστού του ΑΕΠ που αφιερώνει στον τομέα των εξοπλισμών. Αυτή η ανοδική διαδικασία

<sup>11</sup> European Defense Agency 2010, *European Defense Agency, Annual Report 2009*, EDA, Πίνακας 4.2, σελ. 38

<sup>12</sup> Βλέπε σχετικές βιβλιογραφικές αναφορές στις υποσημειώσεις 1 έως 4 στο, Σκορδέλη, Μ. 2010, Η ΚΕΠΠΑ - ΚΠΑΑ και Ελλάδα, στο Βαληνάκης, Γ. (επιμ.) *Η Ελληνική Εξωτερική και Ευρωπαϊκή Πολιτική 1990-2010*, Σιδέρης

<sup>13</sup> Σκορδέλη, Μ. 2010, Η ΚΕΠΠΑ - ΚΠΑΑ και Ελλάδα, στο Βαληνάκης, Γ. (επιμ.) *Η Ελληνική Εξωτερική και Ευρωπαϊκή Πολιτική 1990-2010*, Σιδέρης

(bottom-up approach) καθορισμού των τεχνολογικών και βιομηχανικών προτεραιοτήτων από ευρωπαϊκούς οργανισμούς, αν και αναμφίβολα είχε καθοδικό ερέθισμα (top-down, βλ. αποφάσεις για ΚΕΠΠΑ και ΚΠΑΑ), λειτουργεί ομογενοποιητικά για τα κράτη μέλη οδηγώντας τα προς βαθύτερη ενοποίηση.

Η ανάληψη από την Ελλάδα της προεδρίας της ΕΕ το 2003 αποτέλεσε μια σημαντική στιγμή για την διαδικασία της αμυντικής και στρατιωτικής ενοποίησης των ευρωπαϊών εταίρων. Πέρα από τις γενικές διακηρύξεις της προεδρίας, οι οποίες, όπως αποδείχθηκαν εκ των υστέρων, δημιούργησαν την κρίσιμη θεσμική μάζα για την δημιουργία της ΚΕΠΠΑ, υπήρξαν συγκεκριμένες προτάσεις για την δημιουργία ενιαίου συντονιστικού οργάνου για τους αμυντικούς εξοπλισμούς και την προμήθεια αμυντικού υλικού στην ΕΕ (του μετέπειτα ΕΟΑ).<sup>14</sup> Η θέση της Ελλάδας από την αρχή ήταν θετική για την σύσταση τέτοιου οργανισμού, και αποτέλεσε συστατικό μέρος της, αρχικά, ανεπίσημης διαδικασίας. Ήδη, κατά το έτος 2004, η Ελλάδα είχε αποστείλει ομάδες εργασίες (Agency Establishment Teams, στο εξής: ΑΕΤ) για να προετοιμάσουν την μετάβαση σε πλήρη επιχειρησιακή λειτουργία, καθώς και να αποτελέσουν οδηγό για την ταχύτερη ανταπόκριση της ελληνικής δημόσιας διοίκησης στις δομές και τις λειτουργίες του ΕΟΑ.

### 3.1. Χρηματοδότηση ΕΟΑ

Τα έσοδα του ΕΟΑ αποτελούνται κυρίως από τις συνεισφορές των κρατών μελών που συμμετέχουν. Οι συνεισφορές υπολογίζονται βάσει της κλειδας ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος που ορίζεται στο άρθρο 28 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΕ και σύμφωνα με την απόφαση [2000/597/ΕΚ](#), του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2000. Το ύψος της χρηματοδότησης που λαμβάνει ο ΕΟΑ από τα συμμετέχοντα κράτη μέλη είναι της τάξης των δεκάδων εκατομμυρίων. Την πρώτη χρονιά οικονομικής ενίσχυσης (2004), το ύψος προϋπολογισμού κυμάνθηκε στα 1.8 εκ. euro, και το 2009 προσέγγισε τα 30 εκ. euro, εμφανίζοντας έτσι μια αύξηση κατά περίπου 17 φορές μέσα σε μία πενταετία. (βλ. [πίνακα 1](#))

**Πίνακας 1. Οικονομικός Προϋπολογισμός ΕΟΑ, 2007-2009, σε εκ. euro**

	2007	2008	2009
Προϋπολογισμός (επιχειρησιακός)	5,000	12,000 (*)	8,000
Προϋπολογισμός (λειτουργικός)	17,100	20,044	21,561
<b>Σύνολο</b>	<b>22,100</b>	<b>32,044</b>	<b>29,561</b>

Πηγή: European Defense Agency, 2010, *European Defense Agency, Annual Report 2009*, EDA, Πίνακας 4.1, σελ. 37

(\*) : Δεν συνυπολογίζονται έσοδα της τάξης των 6 εκ. euro

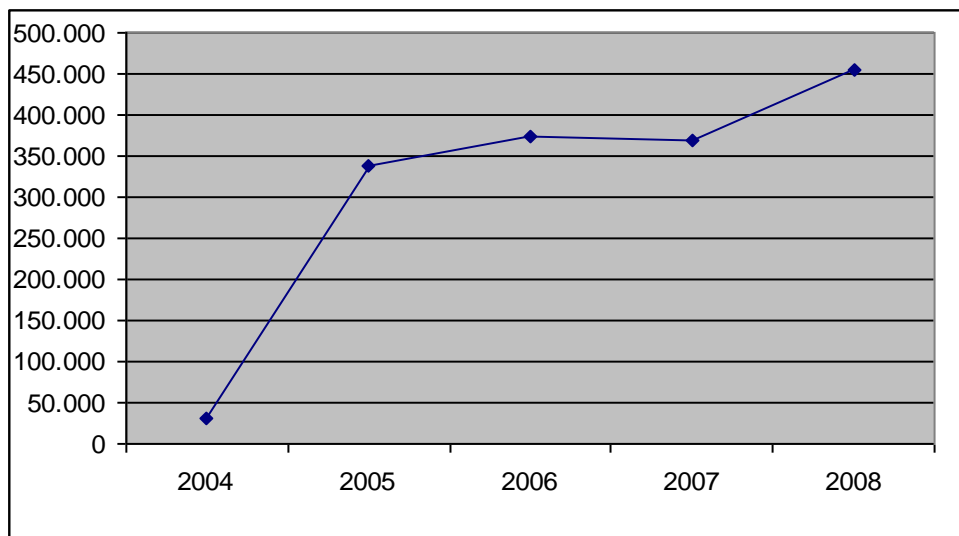
Η ελληνική συνεισφορά στον χρηματοδοτικό προϋπολογισμό του ΕΟΑ, σύμφωνα με την σχετική πρόβλεψη, κυμαίνεται στο 1,7279% του ΑΕΠ (μέσος όρος πενταετίας 2004-2009). Σε απόλυτα μεγέθη, η χρηματοδοτική συνεισφορά της Ελλάδας στον ΕΟΑ εμφάνισε μια σχετική σταθερότητα από τον δεύτερο χρόνο (2005) της λειτουργίας με το ποσό των 340.000 euro. Τα επόμενα δύο (2) χρόνια παρουσιάζεται μια ήπια αύξηση των δαπανούμενων ποσών, η οποία όμως για το 2008<sup>15</sup> εμφανίζει χαρακτηριστικά έντονης αύξησης, φθάνοντας το ποσό των 455.000

<sup>14</sup> Council of the European Union 2003, *Thessaloniki European Council, 19 & 20 June 2003. Presidency Conclusions*, 11638/03, Item 65, p. 19

<sup>15</sup> Τελευταίο έτος για το οποίο διαθέτουμε απολογιστικά στατιστικά στοιχεία

euro. (βλέπε Γράφημα 1)

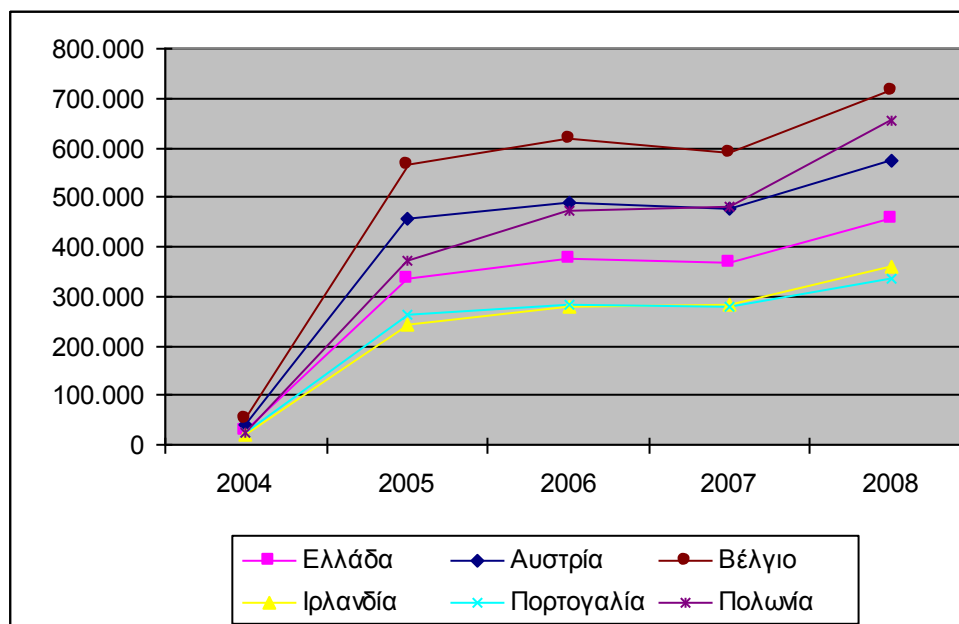
**Γράφημα 1. Η Ελληνική Χρηματοδοτική Συμμετοχή στον ΕΟΑ, 2004-2008, σε χιλιάδες euro**



Πηγή: European Defense Agency, (2005, 2006, 2007, 2008, 2009) *Annual Financial Reports*, pMS Financial Contributions, EDA (στατιστική επεξεργασία)

Σε σύγκριση με κάποια άλλα συμμετέχοντα κράτη μέλη στον ΕΟΑ, τα οποία προσιδιάζουν στην ελληνική περίπτωση (γεωγραφική έκταση, ποσοστό του ΑΕΠ ως συμμετοχή στον ΕΟΑ, πληθυσμιακό μέγεθος) όπως το Βέλγιο, η Ιρλανδία, η Πορτογαλία, και η Αυστρία, καθώς και χώρες, οι οποίες εντάχθηκαν στον ευρωπαϊκό οικοδόμημα πολύ αργότερα (Πολωνία), η Ελλάδα επιδεικνύει μια, αναλογικά, όμοια ανοδική πορεία. (βλέπε Γράφημα 2)

**Γράφημα 2. Συγκριτική Παρουσίαση Ελληνικής Χρηματοδοτικής Δαπάνης στον ΕΟΑ. 2004-2008, σε χιλιάδες eur**

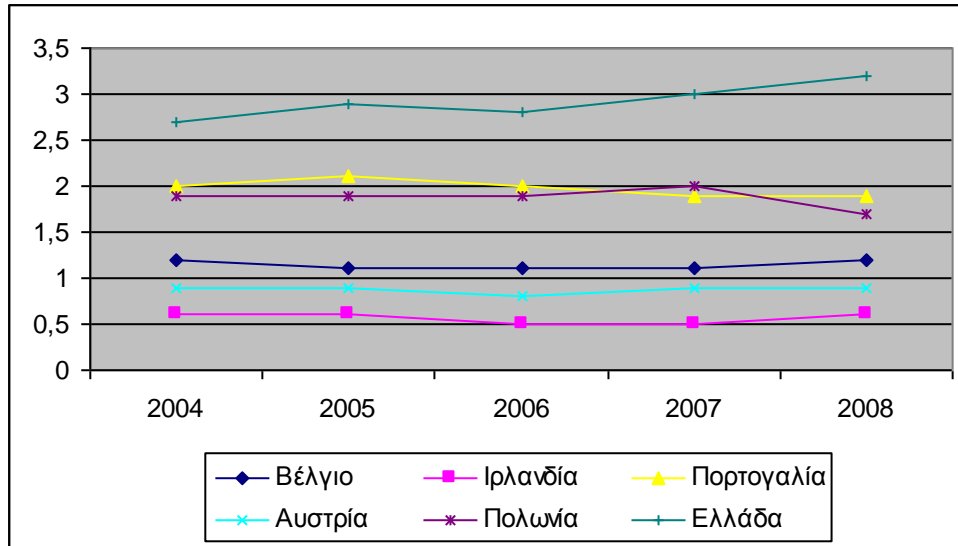


Πηγή: European Defense Agency, *Annual Financial Reports*, pMS Financial Contributions,

2005/2006/2007/2008/2009 (στατιστική επεξεργασία)

Σε πρώτη ανάγνωση, το παραπάνω εύρημα επιτρέπει κάποια αισιοδοξία για την ελληνική χρηματοδοτική δαπάνη στο βαθμό που η χώρα επιδεικνύει μια τάση να ακολουθεί τον ρυθμό αύξησης των συμμετεχόντων κρατών μελών, ώστε να μην υστερεί (lag behind) επιτρέποντας την διεύρυνση μιας ψαλίδας εις βάρος της. Ωστόσο, πρέπει να συνυπολογίσουμε το γεγονός ότι η Ελλάδα διαχρονικά ξεπερνά όλες αυτές τις χώρες σε δαπάνες για την άμυνα. (βλέπε Γράφημα 3)

Γράφημα 3. Συγκριτική Παρουσίαση Ελληνικών Αμυντικών Δαπανών, 2004-2008, % ΑΕΠ



Πηγή: SIPRI Database (03/01/2012)

Ο λόγος είναι ότι η Ελλάδα αντιμετωπίζει μία, τουλάχιστον, εξωτερική απειλή κατά της εδαφικής της ακεραιότητας, απειλή η οποία δεν ισχύει για καμία άλλη χώρα της ΕΕ (με την εξαίρεση της Κύπρου)<sup>16</sup>.

#### 4. ΕΟΑ και Ελληνική Δημόσια Διοίκηση

Η Ελλάδα ως κράτος μέλος της ΕΕ συμμετέχει πλήρως στις δραστηριότητες του ΕΟΑ. Για την ανταπόκριση στις υποχρεώσεις που απέρρεαν από αυτήν την συμμετοχή, η ελληνική δημόσια διοίκηση έπρεπε να προετοιμάσει τις κατάλληλες υποδομές. Σύμφωνα με την κατανομή των σχετικών αρμοδιοτήτων, υπεύθυνο Υπουργείο για τον χειρισμό των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων είναι το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (ΥΠΕΘΑ).

Η διοικητική διαρρύθμιση του ΥΠΕΘΑ για τον χειρισμό των θεμάτων του ΕΟΑ έχει δομηθεί ακολουθώντας την κατανομή των δραστηριοτήτων του ΕΟΑ (βλέπε παραπάνω). Σύμφωνα με αυτήν, ο Δ / 2 Κλάδος της Διεύθυνσης Αμυντικής Σχεδίασης και Προγραμματισμού (ΔΑΣΠ) του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας (ΓΕΕΘΑ) χειρίζεται τα θέματα της ανάπτυξης των αμυντικών δυνατοτήτων. Τα θέματα που αφορούν στην Ε&Τ, στην εξοπλιστική συνεργασία, στην ευρωπαϊκή αγορά αμυντικού υλικού, και στην ενίσχυση της ευρωπαϊκής αμυντικής, τεχνολογικής και βιομηχανικής βάσης εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της Γενικής Διεύθυνσης Αμυντικών Εξοπλισμών και Επενδύσεων (ΓΔΑΕΕ), και ειδικότερα στο Τμήμα Διεθνών Σχέσεων

<sup>16</sup> Η Κύπρος δεν εμφανίζεται στις σχετικές συγκρίσεις λόγω της αναντιστοιχίας της με την ελληνική περίπτωση

(ΤΔΣ), και στο Τμήμα Παρακολούθησης Εγκεκριμένων Προγραμμάτων (ΤΠΕΠ) της Διεύθυνσης Αμυντικών Επενδύσεων & Τεχνολογικών Ερευνών (ΔΑΕΤΕ).

Επιπλέον, και σε ότι αφορά στην ενίσχυση της παρουσίας του Υπουργού Εθνικής Άμυνας (ΥΕΘΑ) στα Συμβούλια Γενικών Υποθέσεων και Εξωτερικών Υποθέσεων της ΕΕ (ΣΓΥΕΣ), η Γενική Διεύθυνση Πολιτικής Εθνικής Άμυνας και Διεθνών Σχέσεων (ΓΔΠΕΑΔΣ) έχει την ευθύνη της προετοιμασίας και της σύνταξης των θέσεων του ΥΕΘΑ, καθώς και της συνεργασίας με το Υπουργείο Εξωτερικών (ΥΠΕΞ). Δεδομένου ότι οι δραστηριότητες του ΕΟΑ εντάσσονται στον δεύτερο πυλώνα της ΕΕ, καθώς και ότι στο ΣΓΥΕΣ ο Υπουργός Εξωτερικών (ΥΠΕΞ) έχει πάντα τον καταληκτικό λόγο, θέση στον χειρισμό των συγκεκριμένων δραστηριοτήτων έχει και το ΥΠΕΞ. Το ΥΠΕΞ, και πιο συγκεκριμένα η Διεύθυνση Α 11 (Διεύθυνση Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας) συνεργάζεται με τις δομές του ΥΠΕΘΑ για την κατάρτιση των θέσεων εξωτερικής πολιτικής που αφορούν στον ΕΟΑ και εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο της ΚΕΠΠΑ και ΚΠΑΑ. Πρέπει να σημειωθεί ότι η συγκεκριμένη Διεύθυνση ανήκει στην Α΄ Γενική Διεύθυνση Πολιτικών Υποθέσεων, η οποία εξετάζει τις διμερείς σχέσεις της Ελλάδας, και όχι στην Γ΄ Γενική Διεύθυνση Υποθέσεων Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η παραπάνω διοικητική διαρρύθμιση της ελληνικής δημόσιας διοίκησης αποτελεί ένα παράδειγμα διαχείρισης ενός διαθεματικού αντικειμένου για τον χειρισμό του οποίου έχουν συσταθεί υπηρεσίες σε διαφορετικά Υπουργεία. Επειδή η αρμοδιότητα του ΕΟΑ άπτεται θεμάτων στρατιωτικής τεχνολογίας και τεχνογνωσίας, όπως και αμυντικής βιομηχανίας, τμήματα της διοίκησης που κατέχουν την συγκεκριμένη τεχνική και τεχνολογική γνώση έπρεπε να περιληφθούν (βλ. ΥΠΕΘΑ). Αντίστροφα, επειδή ο ΕΟΑ, αποτελεί εργαλείο επίτευξης της πολιτικής εμβάθυνσης και ενοποίησης στην ΕΕ, το καθ' ύλην αρμόδιο για τις εξωτερικές σχέσεις της χώρας (βλ. ΥΠΕΞ) έπρεπε να έχει λόγο.

Λόγω του διαθεματικού χαρακτήρα των δραστηριοτήτων του ΕΟΑ, που άπτονται νομικών - πολιτικών ζητημάτων αλλά και τεχνολογικών - βιομηχανικών, η διαχειριστική και διοικητική δομή εκ μέρους της ελληνικής πλευράς έπρεπε να συμπεριλάβει δύο (2) διακριτές διοικητικές δομές, αυτές του ΥΠΕΘΑ και του ΥΠΕΞ, οι οποίες κατέχουν ειδική γνώση στο καθένα από αυτά. Το παραπάνω γίνεται έτι περαιτέρω προφανές, αν συνυπολογίσουμε το γεγονός ότι το αντικείμενο και ο λόγος ύπαρξης του ΕΟΑ είναι η αμυντική πολιτική, ή τουλάχιστον μέρη αυτής. Αντικείμενο το οποίο παραδοσιακά στην ελληνική δημόσια διοίκηση καθορίζεται από το ΥΠΕΘΑ. Ωστόσο, η αναγνώριση ότι οι πολιτικές αυτές έχουν εγγενή εξωτερικό χαρακτήρα, στο βαθμό που αφορούν σε άλλες χώρες, προκαλεί την συν-διαμόρφωση των ελληνικών θέσεων στον ΕΟΑ από το ΥΠΕΞ.

## 5. ΕΟΑ και Ελληνικές Διαπραγματευτικές Θέσεις

Σε αυτό το μέρος της εργασίας θα προσπαθήσουμε να καταδείξουμε την δραστηριοποίηση της Ελλάδας στους εσωτερικούς μηχανισμούς του ΕΟΑ που αφορούν στην κατάρτιση νομοθετημάτων και προτάσεων ευρωπαϊκής πολιτικής για το συνεχές (continuum) των αμυντικών προμηθειών. Θα εξετάσουμε την προσπάθεια της ελληνικής πλευράς να περάσει την δική της διαπραγματευτική γραμμή στα νομοθετήματα και προτάσεις πολιτικής που αφορούν την διασφάλιση του εφοδιασμού, τα αντισταθμιστικά ωφελήματα, την ασφάλεια των πληροφοριών, και της εφοδιαστικής αλυσίδας, ιδίως σε θέματα που την ενδιέφεραν, όπως η ενδεχόμενη συνεργασία / σύμπραξη με τρίτες χώρες. Ταυτόχρονα, θα εξετάσουμε την επίδραση που άσκησαν σε αυτή τη διαπραγμάτευση εσωτερικά ζητήματα της χώρας, όπως το πολιτικό σκηνικό και η ελληνική αμυντική βιομηχανική και τεχνολογική βάση.

Δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής, αυτή η προσπάθεια υπέρβασης (ή έστω παράλληλης δραστηριοποίησης) μιας ευρωπαϊκής διαδικασίας προμήθειας αμυντικού υλικού, σε

σχέση με τις εθνικές διαδικασίες. Η οποία τοποθετεί τον ΕΟΑ στην πρώτη γραμμή της ευρωπαϊκής εμβάθυνσης στο βαθμό που παρέχει τεχνική και συμβουλευτική υποστήριξη προς τα συμμετέχοντα κράτη μέλη στον σχεδιασμό και την υλοποίηση ερευνητικών προγραμμάτων, αμυντικών τεχνολογιών, και μέτρων απελευθέρωσης της αγοράς αμυντικού υλικού.

Το γενικό πλαίσιο αναφοράς των δραστηριοτήτων του ΕΟΑ αποτελεί το Intergovernmental Regime on the Defence Procurement (Διακυβερνητικό Καθεστώς στις Αμυντικές Προμήθειες, στο εξής: το Καθεστώς), το οποίο καθορίζει τον εθελοντικό, μη δεσμευτικό χαρακτήρα που διέπει τις προμήθειες αμυντικού υλικού. Το Καθεστώς υπογράφηκε από τους Υπουργούς Άμυνας των συμμετεχόντων κρατών μελών στον ΕΟΑ το 2005 (με ημερομηνία έναρξης ισχύος την 1<sup>η</sup> Ιουλίου 2006), και εφαρμόζεται σε συμφωνία με τις προβλέψεις του άρθρου 346 (πρώην άρθρο 296) της Συνθήκης για την Λειτουργία της ΕΕ.<sup>17</sup> Για την ενεργοποίηση του Καθεστώτος στον ΕΟΑ έχουν σχεδιαστεί και λειτουργούν μια σειρά από μηχανισμοί και μέτρα που καθορίζουν συγκεκριμένες πτυχές αυτής της προσπάθειας απελευθέρωσης. Στην προετοιμασία, συγγραφή και εφαρμογή αυτών των μηχανισμών και μέτρων και την επιρροή που άσκησε η Ελλάδα ως συμμετέχον κράτος μέλος του ΕΟΑ θα αφιερώσουμε την συνέχεια του παρόντος μέρους της εργασίας.

### **5.1. Διασφάλιση της Προμηθευτικής Αλυσίδας**

Ο πρώτος τέτοιος μηχανισμός αφορά το *Security of Supply* (Διασφάλιση της Προμηθευτικής Αλυσίδας, στο εξής: SoS). Ένας τρόπος για την ενίσχυση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών μελών του ΕΟΑ, καθώς και την στήριξη της ευρωπαϊκής αμυντικής και τεχνολογικής βιομηχανικής βάσης (EDTIB), το SoS προκρίνει την παροχή των απαιτούμενων μέσων λογιστικής υποστήριξης, ανταλλακτικών, εξαρτημάτων, κ.α. μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών μελών.<sup>18</sup>

Αν και η συγκεκριμένη Συμφωνία Πλαίσιο (Framework Arrangement) δεν ξεπερνά τα τέσσερα (4) άρθρα, η ελληνική πλευρά έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στα άρθρα που αναφέρονται στην χορήγηση της απαραίτητης λογιστικής υποστήριξης προς τα κράτη μέλη που βρίσκονται σε συνθήκες *επιχειρησιακού επείγοντος* (operational urgency). Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 4, τα κράτη μέλη θα λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να βοηθήσουν και να αποστείλουν το ταχύτερο δυνατό προς το κράτος μέλος που ζητά την επείγουσα συμβολή τους όλα τα αιτούμενα αμυντικά υλικά (contracted defence requirements) καθώς και τα διαθέσιμα αποθέματα.<sup>19</sup> Αν και η διατύπωση της Συμφωνίας Πλαίσιο δεν υποχρεώνει τα κράτη μέλη να χορηγήσουν την αιτούμενη βοήθεια, η ελληνική διαπραγματευτική πολιτική επιδίωξε και πέτυχε την εισαγωγή της γραπτής προαίρεσης των κρατών μελών να ενισχύσουν την αμυντική και βιομηχανική υποδομή της χώρας σε συνθήκες κρίσης διασφαλίζοντας έτσι (έστω, ονομαστικά) την παροχή και παράδοση αμυντικού και άλλου συναφούς υλικού. Η, ονομαστική έστω, δέσμευση των συμμετεχόντων κρατών μελών να χορηγήσουν το ταχύτερο δυνατόν τα αιτούμενα υλικά αποτελεί καρπό αυτής της πίεσης, και επιδεικνύει μια κατ' αρχήν ενοποιητική τάση μεταξύ αυτών των κρατών.

### **5.2. Κώδικας Συμπεριφοράς για τα Αντισταθμιστικά Ωφελήματα**

<sup>17</sup> Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2008, *Ενοποιημένη Απόδοση της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 9.5.2008, Άρθρο 346

<sup>18</sup> European Defence Agency 2006, *Framework Arrangement for Security of Supply Between Subscribing Member States (SMS) In Circumstances of Operational Urgency*, EDA

Το **Code of Conduct on Offsets** (Κώδικας Συμπεριφοράς για τα Αντισταθμιστικά Ωφελήματα, στο εξής: ΚΣΑΩ) αποτελεί έναν δεύτερο μηχανισμό του ΕΟΑ για την υλοποίηση μιας ενιαίας ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης. Η προσπάθεια κατάρτισης μιας ευρωπαϊκής πολιτικής για το θέμα των αντισταθμιστικών ωφελημάτων είχε ξεκινήσει από το 2005 με την ενεργό συμμετοχή της ελληνικής πλευράς. Αν και διεθνώς η χρήση των αντισταθμιστικών ωφελημάτων αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο άσκησης βιομηχανικής πολιτικής για την ενίσχυση της βιομηχανικής βάσης (της αγοράστριας χώρας) λόγω της υποχρέωσης της πωλήτριας χώρας να χορηγήσει τεχνολογία και τεχνογνωσία, ακόμα και σε αντικείμενα διαφορετικά από την σχετική αγορά, ωστόσο η συγκεκριμένη πρακτική είχε γίνει πεδίο υπερβάσεων με σημαντική οικονομική επιβάρυνση και χωρίς την άντληση της σχετικής τεχνολογικής και βιομηχανικής υπεραξίας. Η ενεργοποίηση του ΕΟΑ προς την κατεύθυνση σύνταξης του ΚΣΑΩ αποτελεί την ευρωπαϊκή απάντηση σε αυτές τις υπερβάσεις (μαζί με την Οδηγία 2009/81/ΕΚ)<sup>20, 21</sup>.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η πολιτική που υιοθέτησε ο ΕΟΑ δεν στηρίχθηκε αποκλειστικά στις αρνητικές πτυχές των αντισταθμιστικών ωφελημάτων, τουναντίον, η πολιτική ήταν πραγματιστική στο βαθμό που αναγνωρίστηκε ότι το βιομηχανικό αυτό εργαλείο αποτελεί μια αποδεκτή πρακτική σε διεθνές επίπεδο, η οποία μάλιστα δεν πρόκειται να πάψει να χρησιμοποιείται και στο μέλλον.<sup>22</sup> Επίσης, και αυτό είναι σημαντικό για να κατανοήσουμε την ελληνική διαπραγματευτική πολιτική στο συγκεκριμένο θέμα, υπήρχε (κατά την φάση της διαπραγμάτευσης για τον ΚΣΑΩ), και εξακολουθεί να υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός ανεκτέλεστων αντισταθμιστικών ωφελημάτων που απορρέουν από τις συμβατικές υποχρεώσεις μεταξύ της Ελλάδας και των εταιρειών - προμηθευτών από τα προηγούμενα χρόνια. Επιπλέον, η εκτέλεση των αντισταθμιστικών ωφελημάτων, καθώς και η ανάληψη εκτέλεσης υποκατασκευαστικού έργου, συμπαραγωγών, διάθεση κεφαλαιουχικού εξοπλισμού και παροχή τεχνογνωσίας αποτελούσε την κινητήρια δύναμη και λόγο επιβίωσης της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας. Η διατήρηση αυτών των βιομηχανικών πρακτικών αποτελούσε για την Ελλάδα, όχι μόνο σημαντικό βιομηχανικό και τεχνολογικό μελλοντικό κεφάλαιο, αλλά και κεντρικός πυλώνας διατήρησης της λειτουργίας της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας.

Ένας δεύτερος άξονας της ελληνικής διαπραγματευτικής πολιτικής στο συγκεκριμένο θέμα ήταν η αποδοχή και η απόλυτη υποστήριξη της προσπάθειας για την κατάρτιση του ΚΣΑΩ. Η ελληνική εγχώρια πολιτική σκηνή κατά το δεύτερο μισό της πρώτης δεκαετίας του 21<sup>ου</sup> αιώνα έγινε μάρτυρας σημαντικών αποκαλύψεων περιστατικών διασπάθισης δημόσιου χρήματος από μη ορθές πρακτικές διαχείρισης αντισταθμιστικών ωφελημάτων στην προμήθεια αμυντικού υλικού, με την συνεπακόλουθη απομείωση της διεθνούς εικόνας της χώρας μας. Η προσπάθεια λοιπόν ανάταξης της εθνικής εικόνας μέσα από την υιοθέτηση πολιτικών που ελέγχουν την συγκεκριμένη βιομηχανική πρακτική και προωθούν την διαφάνεια θεωρήθηκε επιβεβλημένη.

Όπως είδαμε λοιπόν, η ελληνική διαπραγματευτική πολιτική στο συγκεκριμένο θέμα

καθορίστηκε: α) από το πλήθος των ανεκτέλεστων αντισταθμιστικών ωφελημάτων και την στήριξη της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας, β) την επιδίωξη πιο διαφανών εταιρικών και κυβερνητικών σχέσεων στην διαδικασία λήψης αποφάσεων για την προμήθεια αμυντικού υλικού. Σε αυτό το πλαίσιο, ο ΚΣΑΩ αντικατοπτρίζει τις ελληνικές επιδιώξεις να μην

<sup>19</sup> ο.π., Άρθρο 1 και 4

<sup>20</sup> Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2009, Οδηγία 2009/81/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2009 σχετικά με τον συντονισμό των διαδικασιών σύναψης ορισμένων συμβάσεων έργων, προμηθειών και παροχής υπηρεσιών που συνάπτονται από αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας καθώς και την τροποποίηση των οδηγιών 2004/17/ΕΚ και 2004/18/ΕΚ, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 20.8.2009

<sup>21</sup> European Defense Agency 2010, *Abatements: A Pragmatic Offset Tool to Facilitate the Development of the European Defence Equipment Market*, EDA, Industry & Market Directorate, In-House Study, σελ. 5

<sup>22</sup> European Defense Agency 2011, *A Code of Conduct on Offsets Agreed by the EU Member States Participating in the European Defence Agency. Version Approved on 3 May 2011*, EDA, σελ. 2



καταργηθούν άμεσα τα αντισταθμιστικά ωφελήματα ως εργαλείο βιομηχανικής πολιτικής στις προσπάθειες οικοδόμησης μιας ενιαίας ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης και μιας ενιαίας αγοράς αμυντικού υλικού, αλλά να προχωρήσουν τα συμμετέχοντα κράτη μέλη προς μια στενότερη σύγκλιση των πολιτικών που αφορούν στα αντισταθμιστικά ωφελήματα, και *βαθμιαία να μειώσουν την χρήση τους*.<sup>23</sup> Όπως είναι αναμενόμενο σε μια εθελοντική, μη δεσμευτική συμφωνία ο ΚΣΑΩ δεν καθορίζει τον χρόνο, ούτε το βαθμό της μείωσης της χρήσης αυτής.

Ως προς το θέμα της διαφάνειας και του εξορθολογισμού της χρήσης των αντισταθμιστικών ωφελημάτων, η ελληνική πλευρά στήριξε τις προσπάθειες του ΕΟΑ για την βελτίωση των πρακτικών που τα αφορούν μέσα από την συμφωνία παροχής πληροφοριών για τις εθνικές πολιτικές και τις συμβατικές υποχρεώσεις ανεκτέλεστων αντισταθμιστικών ωφελημάτων. Επιπλέον, με νομοθετική ρύθμιση προχώρησε στην τήρηση της υποχρέωσης της χώρας να εναρμονίσει της ρυθμίσεις της εσωτερικής έννομης τάξης με τις διατάξεις της Οδηγίας 2009/81/ΕΚ για τα θέματα σύναψης συμβάσεων στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας. Ως προς το τελευταίο, η ελληνική νομοθεσία και νομολογία με τον πρόσφατο νόμο<sup>24</sup> είναι απόλυτα συγχρονισμένη και συμβατή με τις σχετικές ευρωπαϊκές πολιτικές, όπως η Οδηγία 2009/81/ΕΚ, και ο ΚΣΑΩ του ΕΟΑ.

### **5.3. Ασφάλεια Πληροφοριών Μεταξύ των Συμμετεχόντων Κρατών Μελών**

Μια άλλη δραστηριότητα καθορισμού πρότασης πολιτικής του ΕΟΑ, στην οποία η Ελλάδα είχε ενεργό συμμετοχή, αφορούσε στην ασφάλεια των πληροφοριών και την διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών κατά την διαδικασία συμβασιοποίησης μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών. Το **Security of Information Between Subscribing Member States** (Ασφάλεια Πληροφοριών Μεταξύ των Συμμετεχόντων Κρατών Μελών, στο εξής: Sol) αποτελεί τον καρπό της προσπάθειας για τον καθορισμό των όρων για την αμοιβαία αποκάλυψη και προστασία των ευαίσθητων πληροφοριών, που υιοθετήθηκε από το διοικητικό συμβούλιο του ΕΟΑ το 2006. Η συλλογιστική για το παραπάνω, στηρίχθηκε στο ότι καθώς η αμοιβαία εξάρτηση και η ανταλλαγή απόρρητων πληροφοριών στην αγορά του αμυντικού υλικού μεταξύ των κρατών μελών αυξάνεται, πρέπει να δημιουργηθεί και μεγαλύτερη εμπιστοσύνη μεταξύ τους. Το Sol καθορίζει τους όρους αποδέσμευσης και προστασίας απόρρητων ή ευαίσθητων κρατικών και εμπορικών πληροφοριών μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών μελών.<sup>25</sup> Ως παράρτημα του Sol, βρίσκονται τα Common Minimum Standards on Industrial Security (Ελάχιστα Κοινά Πρότυπα για την Βιομηχανική Ασφάλεια), τα οποία καθορίζουν τις τεχνικές λεπτομέρειες και θέτουν τις ορολογίες που διέπουν τις σχετικές διαπραγματεύσεις των συμμετεχόντων κρατών μελών.<sup>26</sup>

Η ελληνική διαπραγματευτική γραμμή που υιοθετήθηκε στο συγκεκριμένο θέμα δεν εστίασε τόσο στις τεχνικές λεπτομέρειες που θα καθορίζουν τον τρόπο ανταλλαγής και σήμανσης των πληροφοριών μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών μελών. Αντίθετα, η εστίαση ήταν να περιοριστεί η συγκεκριμένη συμφωνία μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών μελών, και να

<sup>23</sup> ο.π., σελ. 3

<sup>24</sup> Ν. 3978 2011, *Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Υπηρεσιών και Προμηθειών στους τομείς της Άμυνας και της Ασφάλειας - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2009/81/ΕΚ - Ρύθμιση θεμάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας*, ΦΕΚ Α' /16.6.2011

<sup>25</sup>Βλέπε:

<http://www.eda.europa.eu/Otheractivities/Intergovernmentalregimedefenceprocurement/Securityofinformation/Soi>



αποκλειστούν από την διαδικασία ανταλλαγής ευαίσθητων πληροφοριών τρίτες χώρες που δεν συμμετέχουν στον ΕΟΑ. Η συγκεκριμένη διαπραγματευτική γραμμή έγινε αποδεκτή, και αποτέλεσε κριτήριο καθορισμού των σχέσεων μεταξύ του ΕΟΑ και τρίτων χωρών που αιτούνταν την είσοδο σε αυτόν (βλέπε παρακάτω στις σχέσεις του ΕΟΑ με τρίτες χώρες).

#### 5.4. Κώδικας Βέλτιστης Πρακτικής στην Εφοδιαστική Αλυσίδα

Μια δέσμη μέτρων του ΕΟΑ για την εφοδιαστική αλυσίδα αποτελεί το **Code of Best Practice in the Supply Chain** (Κώδικας Βέλτιστης Πρακτικής στην Εφοδιαστική Αλυσίδα, στο εξής: CoBPSC).<sup>27</sup> Το CoBPSC που συμφωνήθηκε από τα συμμετέχοντα κράτη μέλη του ΕΟΑ τον Απρίλιο του 2006, αποτελεί κεντρικό στοιχείο του Code of Conduct on Defence Procurement (Κώδικα Συμπεριφοράς στις Αμυντικές Προμήθειες),<sup>28</sup> και λειτουργεί συμπληρωματικά ως προς τον ΚΣΑΩ. Η σύσταση του CoBPSC στόχευε στην προώθηση των αρχών του ΚΣΑΩ στην εφοδιαστική αλυσίδα δημιουργώντας έτσι συνθήκες αυξημένου ανταγωνισμού και δίκαιων ευκαιριών, για όλους τους παρόχους αμυντικού υλικού.

Πρέπει να σημειωθεί, ότι το CoBPSC δεν ασχολείται απευθείας με την απόδοση των συμβαλλομένων στην ολοκλήρωση της μεταξύ τους συμβατικής υποχρέωσης, ούτε καθορίζει τους όρους της σύμβασης. Αντίθετα, επιδιώκει να προκαλέσει την λειτουργία της εφοδιαστικής αλυσίδας αμυντικού υλικού προς την κατεύθυνση της προώθησης μιας συνεργατικής συμπεριφοράς όλων των παροχών, η οποία με την σειρά της θα προωθεί την διαφάνεια και τον ανταγωνισμό στο κατασκευαστικό και υπο-κατασκευαστικό επίπεδο. Για την επίτευξη των παραπάνω, κεντρικό εργαλείο του CoBPSC είναι το Electronic Bulletin Board on Defence Contract Opportunities (Ηλεκτρονικός Πίνακας Ανακοινώσεων για Ευκαιρίες Αμυντικών Συμβάσεων, στο εξής: EBB), μια ψηφιακή πλατφόρμα στην οποία ανακοινώνονται οι αιτήσεις για προμήθεια αμυντικού υλικού.

Η ελληνική διαπραγματευτική γραμμή που υιοθετήθηκε στο συγκεκριμένο θέμα ως σκοπό είχε την προστασία της ελληνικής αμυντικής βιομηχανικής βάσης και των συναφών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜμΕ), επιδιώκοντας την δυνατότητα ανάληψης κατασκευαστικού και υποκατασκευαστικού έργου. Για την επίτευξη του παραπάνω, η κατεύθυνση στην οποία πίεσε η Ελλάδα επιδίωξε τη διάκριση της λειτουργίας και της δομής του EBB σε δύο υπό-τομείς. Ο πρώτος, EBB 1 (government-to-industry), αφορούσε στην δυνατότητα των κρατών μελών να δημοσιοποιούν τις προδιαγραφές και τα εθνικά αμυντικά συμβόλαια, ανοίγοντας έτσι τις εσωτερικές τους αγορές προς τον δρόμο της ενιαίας αγοράς αμυντικού υλικού. Ο δεύτερος, EBB 2 (industry-to-industry), αφορούσε στην δυνατότητα ανάθεσης υποκατασκευαστικού έργου από τον κύριο κατασκευαστή του έργου πάνω στην βάση της πιο συμφέρουσας τεχνικοοικονομικής προσφοράς, και όχι της γεωγραφικής εγγύτητας. Το τελευταίο, αν και οι χώρες με μεγάλη αμυντική βιομηχανική βάση δεν το επιθυμούσαν στο βαθμό που υπήρχε πλέον η δυνατότητα ανάληψης υποκατασκευαστικού έργου από επιχείρηση άλλου κράτους μέλους με ότι αυτό συνεπαγόταν για την απομείωση των ευκαιριών για την εγχώρια υποκατασκευαστική βιομηχανική βάση, έτυχε αποδοχής και αποτελεί πλέον την καθιερωμένη πρακτική λειτουργίας του ΕΟΑ.

Η ελληνική διαπραγματευτική ομάδα, επίσης, πίεσε προς την κατεύθυνση της ένταξης στο σύστημα ανακοινώσεων του EBB των εθνικών διαγωνισμών που βρίσκονται κάτω από το

<sup>26</sup> European Defence Agency 2006, *Security of Information Between Subscribing Member States - Common Minimum Standards on Industrial Security*, EDA Steering Board

<sup>27</sup> European Defence Agency 2006, *Code of Best Practice in the Supply Chain*, EDA

<sup>28</sup> European Defence Agency 2005, *The Code of Conduct on Defence Procurement of the EU Member States Participating in the European Defence Agency*, EDA Steering Board

ελάχιστο ποσό των 500.000 euro. Αν και το παραπάνω δεν έγινε αποδεκτό, η Ελλάδα έχει πάρει την πρωτοβουλία να δημοσιεύει στο EBB τους δικούς της εθνικούς διαγωνισμούς προμηθειών ελάχιστου ύψους 233.000 euro, ποσό το οποίο βρίσκεται σε συμφωνία με το προτεινόμενο όριο της Οδηγίας 2009/81/EK.

## **6. Σχέσεις του ΕΟΑ με Τρίτες Χώρες. Η Περίπτωση της Τουρκίας**

Η Τουρκία ως κράτος μη μέλος της ΕΕ αλλά ως μέλος του Western European Armament Group (WEAG), με τα πρώτα σημάδια της απορρόφησης των αρμοδιοτήτων και λειτουργιών του τελευταίου από τον ΕΟΑ άρχισε τις προσπάθειες για ένταξή της στον νέο αυτό οργανισμό. Στο ίδιο νομικό καθεστώς με την Τουρκία, ενέπιπτε και η Νορβηγία, η οποία και αυτή ξεκίνησε τις ίδιες διαδικασίες. Το 2005 ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ ΕΟΑ και του διδύμου Τουρκίας και Νορβηγίας για την υπογραφή του διοικητικού διακανονισμού (Administrative Arrangement), ενός δηλαδή μνημονίου συνεργασίας (Memorandum of Understanding, MoU), το οποίο καθόριζε τις διαδικασίες συνεργασίας μεταξύ του ΕΟΑ και τρίτων χωρών. Εδώ πρέπει να γίνει ξεκάθαρο ότι αυτός ο διοικητικός διακανονισμός δεν θα υπογραφόταν μεταξύ του ΕΟΑ και καθεμιάς από τις δύο χώρες ξεχωριστά, ο διακανονισμός αφορούσε τον ΕΟΑ και τις δύο χώρες από κοινού. Η άρνηση από την πλευρά της Κύπρου και της Μάλτας να το προσυπογράψουν ακύρωσε την συνολική διαπραγματευτική προσπάθεια λόγω της προαπαιτούμενης ομοφωνίας για την λήψη αποφάσεων μεταξύ του ΕΟΑ και τρίτων χωρών.<sup>29</sup>

Όπως ήταν αναμενόμενο, οι προσπάθειες για την ένταξη της Τουρκίας και της Νορβηγίας εντάθηκαν μετά την αρχική αυτή άρνηση. Ένας από τους λόγους που καθιστούσε πιεστική την προσπάθεια αυτή ήταν η άρτια βιομηχανική και τεχνολογική υποδομή της Νορβηγίας, η οποία, επιπλέον, είχε υλοποιήσει πολλά ερευνητικά προγράμματα στα πλαίσια του WEAG, με ότι αυτό σήμαινε για την βελτίωση της συνολικής αποδοτικότητας του ΕΟΑ. Η Ελλάδα το 2006 αντιμέτωπη με αυτήν την πραγματικότητα από την πλευρά των υπόλοιπων κρατών μελών υιοθέτησε μια πολιτική που επεδίωκε την αποσύνδεση της από κοινού αίτησης υπογραφής του διοικητικού διακανονισμού από την Τουρκία και την Νορβηγία, πάνω στην διαπραγματευτική βάση ικανοποίησης των σχετικών κριτηρίων.

Η διαπραγμάτευση της Ελλάδας με τα υπόλοιπα κράτη μέλη στηρίχθηκε στα ζητήματα ασφαλείας που διέπουν τις σχέσεις του ΕΟΑ με τρίτες χώρες σε θέματα αμυντικής βιομηχανίας και ερευνητικών προγραμμάτων (βλέπε παραπάνω Sol).<sup>30</sup> Η Νορβηγία, μη ούσα κράτος μέλος του ΕΟΑ, τηρούσε στις δικές της εθνικές συναλλαγές κάποια ανάλογη μεθοδολογία προστασίας ευαίσθητων δεδομένων. Σε αυτή την περίπτωση, η ακολουθούμενη μεθοδολογία κρίθηκε συμβατή με τον κανονισμό του ΕΟΑ γεγονός που επέτρεπε την υπογραφή του διοικητικού διακανονισμού. Στην περίπτωση της Τουρκίας κάτι τέτοιο δεν ίσχυε. Η Ελληνική πλευρά τόνισε το συγκεκριμένο νομικό κενό, και τις πιθανές συνέπειες των κρατών μελών από την αθέλητη διάχυση βιομηχανικών και τεχνολογικών δεδομένων σε ενδεχόμενη συνεργασία με την τουρκική πλευρά. Η συγκεκριμένη επιχειρηματολογία από την πλευρά της Ελλάδας κρίθηκε ως πειστική από τα υπόλοιπα κράτη μέλη, και είχε ως συνέπεια να κληθεί να υπογράψει μόνο η Νορβηγία τον διοικητικό διακανονισμό, και όχι η Τουρκία. Η κατάσταση αυτή παραμένει ως έχει, ακόμα και σήμερα (αρχές 2012), με την Τουρκία να μην συμμετέχει στον ΕΟΑ.

<sup>29</sup> Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2004, *Κοινή Δράση του Συμβουλίου 2004/551/ΚΕΠΠΑ του Ιουλίου 2004 για την Ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας*, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Άρθρο 25, Παράγραφος 1. Στην Απόφαση 2011/411/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου της 12<sup>ης</sup> Ιουλίου 2011, οι σχέσεις του ΕΟΑ με τρίτες χώρες καθορίζονται στο 24<sup>ο</sup> Άρθρο.

<sup>30</sup> ο.π., Άρθρο 25, Παράγραφος 1, Σημείο (c)

## 7. Ερευνητικά Προγράμματα Τεχνολογικής Συνεργασίας του ΕΟΑ

Σε αυτό το μέρος θα επικεντρωθούμε στα ερευνητικά προγράμματα τεχνολογικής συνεργασίας του ΕΟΑ στα οποία συμμετέχει η Ελλάδα. Εισαγωγικά θα πρέπει να σημειώσουμε ότι υπάρχουν δύο (2) τύποι προγραμμάτων. Τα Προγράμματα Κατηγορίας Α' (Category A Projects and Programmes) και τα Προγράμματα Κατηγορίας Β' (Category B Projects and Programmes).<sup>31</sup> Και οι δύο τύποι αποφασίζονται από το διοικητικό συμβούλιο του ΕΟΑ ύστερα από εισηγήσεις των σχετικών ομάδων εργασίας (CapTech Structure και Integrated Development Teams), στις οποίες συμμετέχουν τα κράτη μέλη. Σε αυτές τις ομάδες εργασίας τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να καθορίσουν τις λεπτομέρειες και τις προδιαγραφές των απαιτήσεων όταν αυτές εξελιχθούν σε Προγράμματα Α' και Β' τύπου. Η αρχή λειτουργίας των προγραμμάτων αυτών στηρίζεται στην αρχή της συμμετοχής, όποιος δηλαδή συμμετέχει, αποφασίζει (who participates, decides), και στην αρχή της μεταβλητής γεωμετρίας (geometrie variable).

Τα Προγράμματα Κατηγορίας Α' είναι ερευνητικά προγράμματα τεχνολογικής συνεργασίας τα οποία προτείνονται από κάποιο κράτος μέλος ή τον γενικό διευθυντή του ΕΟΑ και στα οποία συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη (εκτός και αν αυτοεξαιρεθούν, δικαίωμα opt-out). Τα Προγράμματα Κατηγορίας Β' προτείνονται από κάποιο κράτος μέλος, και είναι στην επιλογή των υπόλοιπων κρατών μελών αν θα συμμετέχουν ή όχι (δικαίωμα opt-in). Λόγω της καθολικής συμμετοχής στα Προγράμματα Κατηγορίας Α', αυτά λαμβάνουν μεγαλύτερη χρηματοδότηση από τα Προγράμματα Κατηγορίας Β'.

### 7.1. Προγράμματα Κατηγορίας Α'

Η Ελλάδα συμμετέχει σε δύο (2) Προγράμματα Κατηγορίας Α' :

- To Joint Investment Programme on Force Protection
- και,
- To Joint Investment Programme on Innovative Concepts and Emerging Technologies

#### 7.1.1. Joint Investment Programme on Force Protection (JIP-FP)

Το JIP-FP αφορά στον μηχανισμό ανάπτυξης ευρωπαϊκών τεχνολογικών δυνατοτήτων προστασίας από ελεύθερους σκοπευτές, αυτοσχέδιους εκρηκτικούς μηχανισμούς και παγίδων με εκρηκτικά. Η έναρξη του προγράμματος έγινε τον Μάιο του 2007, και προβλέπεται να ολοκληρωθεί το Δεκέμβριο του 2012. Το σύνολο του προϋπολογισμού ανέρχεται στα 54.93 εκ. euro, και συμμετέχουν είκοσι (20) κράτη μέλη.<sup>32</sup>

Το ερευνητικό αντικείμενο περιέχεται σε τέσσερις (4) θεματικές ενότητες, και αρκετές κοινοπραξίες συμμετέχουν στα διάφορα στάδια ανάπτυξης (Πίνακας 2).

<sup>31</sup> Υπάρχει και η δυνατότητα κοινών Προγραμμάτων Κατηγορίας Α' και Β', αλλά δεν θα ασχοληθούμε με αυτά, διότι η Ελλάδα δεν συμμετέχει σε κανένα.

<sup>32</sup> Ελλάδα, Αυστρία, Βέλγιο, Κύπρος, Τσεχία, Εσθονία, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Ιταλία, Ολλανδία, Νορβηγία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ισπανία, Σουηδία

**Πίνακας 2. Θεματικές Ενότητες, Ημερομηνίες Συμβολαιοποίησης και Αρκτικόλεξα Κοινοπραξιών, JIP-FP**

Θεματική Ενότητα	Έναρξη Συμβολαίου	Αρκτικόλεξο Κοινοπραξίας
Collective Survability	Χειμώνας 2007	SNIPOD, EPIDARM, GUARDED, Patho-ID Chip, MUSAS
Tactical Wireless Communication, Individual Protection Technology Forecasting	Φθινόπωρο 2008	AHEAD, AD-HELW, WOLF
Data Analysis and Data Fusion	Καλοκαίρι 2009	MEDUSA, SUM, DAFNE, D-FUSE, AUDIS
Mission Planning / Training in Asymmetric Environment and Secured Tactical Wireless Communication	Αρχές 2010	SIMS, ICAR, EUSAS, ATHENA, CARDINAL

Πηγή: European Defence Agency 2010, *Summary of all JIP-FP Contracts*, EDA, σελ. 1

Οι ελληνικοί φορείς που συμμετέχουν στις κοινοπραξίες παρουσιάζονται στον **Πίνακα 3**.

**Πίνακας 3. Συμμετοχή Ελληνικών Φορέων στα Πλαίσια του JIP-FP**

Κοινοπραξίες	MEDUSA	AUDIS	ICAR
Περιγραφή	Multi-sensor data fusion grid	Cognitive sensors	Control of adversary mobile communications
Σύν. Συμμετεχόντων	11	4	8
Ελληνικές Συμμετοχές	2	1	1
Όνομα	-Research Education Laboratory in Information Technology, Peania -Centre for R&T Hellas, Thermi	-Research Academic Computer Technology Institute, Patras	-Teletel, Athens
Σύνολο Προϋπολογισμού (εκ. euro)	5.6	2.3	4.2

Πηγή: European Defence Agency 2010, *Summary of all JIP-FP Contracts*, EDA (επεξεργασία)

### 7.1.2. Joint Investment Programme on Innovative Concepts and Emerging Technologies (JIP-ICET)

Το JIP-ICET αφορά στην ανάπτυξη καινοτομικών πρωτοτύπων και νέων τεχνολογιών (νανο-υλικά και νανο-δομές, εξ αποστάσεως ανίχνευση και καταγραφή) που θα μπορούσαν να επιφέρουν δραστική μεταστροφή ισχύος στο πεδίο της μάχης (disruptive technologies). Η έναρξη του προγράμματος έγινε στις αρχές του 2010, και προβλέπεται να ολοκληρωθεί τα τέλη του 2012. Το σύνολο του προϋπολογισμού ανέρχεται στα 15.98 εκ. euro, και συμμετέχουν έντεκα (11) κράτη μέλη.<sup>33</sup>

Το ερευνητικό αντικείμενο περιέχεται σε τρεις (3) θεματικές ενότητες, και αρκετές κοινοπραξίες συμμετέχουν στα διάφορα στάδια ανάπτυξης (Πίνακας 4).

**Πίνακας 4. Θεματικές Ενότητες, Ημερομηνίες Συμβολαιοποίησης και Αρκτικόλεξα Κοινοπραξιών, JIP-ICET**

Θεματική Ενότητα	Έναρξη Συμβολαίου	Αρκτικόλεξο Κοινοπραξίας
Monitor and Control	Αρχές 2010	HECTOR, SESAMO, SARINO, NICE
Data Capture and Exploitation	2 <sup>ο</sup> τρίμηνο 2010	APIS, E-STAR, NANOCAP, PATCH, METALESIA, SARAPE
Nanomaterial Integrated in Textile for Soldiers / Metamaterials in Radar Application	1 <sup>ο</sup> τρίμηνο 2011	METAFOR, NANOTEX

Πηγή: European Defence Agency 2011, *JIP-ICET Contracts*, EDA, σελ. 1

Οι ελληνικοί φορείς που συμμετέχουν στις κοινοπραξίες παρουσιάζονται στον Πίνακα 5:

**Πίνακας 5. Συμμετοχή Ελληνικών Φορέων στα Πλαίσια του JIP-ICET**

Κοινοπραξίες	HECTOR	SESAMO	NICE
Περιγραφή	Sensors for identifying damages in fuselage	Sensors for advanced structural monitoring	Non linear control and guidance techniques
Σύν. Συμμετεχόντων	8	3	13
Ελληνικές Συμμετοχές	1	1	1
Όνομα	-University of Patras	-University of Patras	-Irida Labs, Patras
Σύνολο Προϋπολογισμού (εκ. euro)	2.2	1,6	2.9

Πηγή: European Defence Agency 2011, *JIP-ICET Contracts*, EDA (επεξεργασία)

<sup>33</sup> Ελλάδα, Κύπρος, Γαλλία, Γερμανία, Ουγγαρία, Ιταλία, Νορβηγία, Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ισπανία

## 7.2. Προγράμματα Κατηγορίας Β´

Η Ελλάδα συμμετέχει σε τρία (3) Προγράμματα Κατηγορίας Β´:

-Network-Enabled Armoured Fighting Vehicle, το οποίο θα προχωρήσει στην ανάπτυξη πλήρως αυτόνομου τεθωρακισμένου πολεμικού επίγειου οχήματος, χρησιμοποιώντας υπάρχοντα τεχνολογικά συστήματα.<sup>34</sup> Συμμετέχουν έξι (6) χώρες.<sup>35</sup>

-Unmanned Ground Tactical Vehicle, το οποίο θα εξερευνήσει τις δυνατότητες ανάπτυξης συστήματος αυτοματοποιημένου ελέγχου επίγειου οχήματος, χρησιμοποιώντας υπάρχοντα τεχνολογικά συστήματα.<sup>36</sup>

Συμμετέχουν έξι (6) χώρες.<sup>37</sup> Από την ελληνική πλευρά συμμετέχει η Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία Α.Ε.

-Multinational Space-based Imaging System for Surveillance, Reconnaissance and Observation, το οποίο σκοπεύει να ενοποιήσει τους υπάρχοντες, εθνικούς, αμυντικούς και διττής χρήσης, δορυφόρους (Helios II, SAR Lupe, Cosmo-Sky Med) εξασφαλίζοντας την μελλοντική πρόσβαση στο διάστημα για οποιαδήποτε χρήση των συμμετεχόντων κρατών μελών.<sup>38</sup> Συμμετέχουν οκτώ (8) χώρες.<sup>39</sup>

## 8. Αποτίμηση των Ελληνικών Διαπραγματευτικών Θέσεων και της Συμμετοχής στα Ερευνητικά Προγράμματα Τεχνολογικής Συνεργασίας του ΕΟΑ

Έχοντας καταγράψει τα σημαντικότερα θέματα διαχείρισης που καθορίζουν τις αρμοδιότητες και πολιτικές του ΕΟΑ, καθώς και την ελληνική διαπραγματευτική γραμμή σε κάθε ένα από αυτά, βρισκόμαστε στο σημείο όπου κρίνεται σκόπιμο να επιχειρηθεί μια προσπάθεια να αποκωδικοποιήσουμε τις ελληνικές αυτές θέσεις και να προσδιορίσουμε τα κίνητρα αυτών. Αυτή η προσπάθεια θα στηριχθεί σε μια υπόθεση εργασίας, ότι η κάθε χώρα επιδιώκει την ένταξη και δραστηριοποίηση σε έναν οργανισμό για να ικανοποιήσει τις εθνικές της επιδιώξεις. Στην περίπτωση της Ελλάδας, οι ευρύτερες πολιτικές επιδιώξεις ένταξης στον ΕΟΑ μπορούν να εντοπιστούν στην προσπάθεια ενεργής και πλήρους συμμετοχής στα ευρωπαϊκά δρώμενα και κέντρα λήψης αποφάσεων, αποδεικνύοντας έτσι τον σταθερό ευρωπαϊκό προσανατολισμό της χώρας και την δέσμευσή της προς μια κατεύθυνση βαθύτερης ενοποίησης. Οι στενότερες, ωστόσο, πολιτικές επιδιώξεις έχουν σαφώς πιο ιδιοτελή κίνητρα,<sup>40</sup> τα οποία προσβλέπουν στην μεγιστοποίηση των οφελών από μια τέτοια συμμετοχή.

Το πρώτο κίνητρο εντοπίζεται στην διαμάχη της Ελλάδας με την Τουρκία, και στην ελληνική επιδίωξη να ενισχύσει την δική της θέση προς την Τουρκία μέσα στα πλαίσια όλων των ευρωπαϊκών θεσμών. Το δεύτερο κίνητρο αφορά στην εγχώρια πολιτική και οικονομική πραγματικότητα, και έχει δύο (2) σκέλη. Την στήριξη και επιβίωση της ελληνικής αμυντικής

<sup>34</sup> European Defence Agency 2011, *Delivering Technologies for Capabilities*, EDA R&T Edition, σελ. 10

<sup>35</sup> Ελλάδα, Γερμανία, Γαλλία, Φινλανδία, Πορτογαλία, Σουηδία

<sup>36</sup> European Defence Agency 2010, *Executive Summary, Unmanned Ground Tactical Vehicle*, Mario Ciavatta, EDA, σελ. 3

<sup>37</sup> Ελλάδα, Ιταλία, Γαλλία, Γερμανία, Πολωνία, Πορτογαλία

<sup>38</sup> European Defence Agency 2009, *New EDA Project On Space-Based Earth Observation System*, Press Release, EDA

<sup>39</sup> Ελλάδα, Σουηδία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Πολωνία, Ισπανία

<sup>40</sup> Προφανώς, και δεν πρέπει να αποκλείουμε την πιθανότητα τα ίδια ιδιοτελή κίνητρα να ισχύουν και στην ευρύτερη, πρώτη περίπτωση.

βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης, και την προσπάθεια αντιστροφής του κλίματος γενικευμένης δυσπιστίας περί της ελληνικής πρακτικής σύναψης συμβάσεων προμήθειας αμυντικού υλικού και στο εξωτερικό και στο εσωτερικό της χώρας.

Η ελληνοτουρκική διαμάχη και η προσπάθεια ενίσχυσης της δικής μας θέσης έναντι της Τουρκίας άσκησε επίδραση στην διαπραγματευτική μας γραμμή εντός του ΕΟΑ σε τουλάχιστον τρεις (3) περιπτώσεις. Η πρώτη αφορά στις ομάδες που προετοίμαζαν την μετάβαση προς τον ΕΟΑ, τις ΑΕΤ. Η συμμετοχή της ελληνικής διαπραγματευτικής ομάδας στην προετοιμασία του 'καταστατικού' χάρτη του ΕΟΑ τόνιζε ότι οποιαδήποτε συνεργασία του ΕΟΑ με τρίτες χώρες θα πρέπει να έχει την ομόφωνη γνώμη όλων των συμμετεχόντων κρατών μελών, και όχι την απλή ή την ενισχυμένη πλειοψηφία. Αυτό εντάχθηκε στο Άρθρο 25 της ιδρυτικής διακήρυξης (2004/551/ΚΕΠΠΑ), καθώς επίσης και στην πρόσφατη αντικατάσταση αυτής (Άρθρο 24: 2011/411/ΚΕΠΠΑ). Η δεύτερη περίπτωση σχετίζεται με την χρήση του ίδιου άρθρου, και ειδικότερα του σημείου (c), όπως εξειδικεύτηκε στα θέματα και την διαδικασία ασφαλείας που πρέπει να τηρείται κατά την διάρκεια ανταλλαγής ευαίσθητων βιομηχανικών και άλλων πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών (βλέπε Sol). Η ελληνική διαπραγματευτική πλευρά επιχειρηματολογώντας για την συγκεκριμένη έλλειψη από την τουρκική πλευρά, και ό,τι αυτό μπορεί να συνεπάγεται στις δυνητικές σχέσεις μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών μελών στον ΕΟΑ με την Τουρκία για την μη ηθελημένη διάχυση πληροφοριών, κατάφερε να αποτρέψει την υπογραφή του αιτούμενου διοικητικού διακανονισμού, θέτοντας έτσι τέλος στις τουρκικές προσπάθειες σύναψης σχέσεων με τον ΕΟΑ.

Η τρίτη περίπτωση επιτυχημένης ενίσχυσης των ελληνικών θέσεων έναντι της Τουρκίας στον ΕΟΑ εντοπίζεται στην συμφωνία για την διασφάλιση της προμηθευτικής αλυσίδας (βλέπε SoS). Η υπόσχεση παροχής εξοπλιστικού υλικού, ανταλλακτικών, κ.α., από το απόθεμα των συμμετεχόντων κρατών μελών προς το αιτούμενο κράτος μέλος το οποίο βρίσκεται σε συνθήκες επιχειρησιακού επείγοντος, και μάλιστα στο συντομότερο δυνατό χρονικό διάστημα, δηλώνει την προαίρεση για βοήθεια προς την Ελλάδα έναντι τρίτων χωρών. Υπό όρους, μπορεί να αποτελέσει για τους διαμορφωτές της αμυντικής πολιτικής μια εναλλακτική πηγή προμήθειας των συγκεκριμένων υλικών.

Το κίνητρο της ελληνικής διαπραγματευτικής πλευράς που αφορά στην ελληνική οικονομική και πολιτική πραγματικότητα μπορεί να εντοπιστεί σε τουλάχιστον δύο (2) περιπτώσεις. Η πρώτη βρίσκεται στα αντισταθμιστικά ωφελήματα, και την προσπάθεια να ισορροπήσει μεταξύ μιας, σχεδόν πουριτανικής, απόρριψης της χρήσης αυτού του εργαλείου της βιομηχανικής πολιτικής στα πλαίσια της αντιστροφής ενός κλίματος διαφθοράς και αναποτελεσματικότητας στην εγχώρια διαδικασία λήψης αποφάσεων, και μιας βιομηχανικής πραγματικότητας, στην οποία η χρήση των αντισταθμιστικών ωφελημάτων θα συνεχίσει να αποτελεί τον κανόνα σε διεθνές επίπεδο. Επιπλέον, έπρεπε να συνυπολογιστεί το γεγονός ότι η επιβίωση και ανάπτυξη της εγχώριας αμυντικής βιομηχανικής βάσης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την δυνατότητα ανάληψης έργου. Ο ΚΣΑΩ του ΕΟΑ αντικατοπτρίζει αυτήν την δυαδικότητα των ελληνικών επιδιώξεων με την υπό όρους και σε βάθος χρόνου κατάργηση των αντισταθμιστικών ωφελημάτων, και την παροχή όλων των πληροφοριών που αφορούν στις συμβατικές υποχρεώσεις ανεκτέλεστων αντισταθμιστικών ωφελημάτων. Σε ταύτιση με το τελευταίο, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και η εναρμόνιση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2009/81/ΕΚ, όπως αυτή υιοθετήθηκε στον Ν. 3978/2011.

Η δεύτερη περίπτωση έχει να κάνει με τον κώδικα για την εφοδιαστική αλυσίδα (βλέπε CoBPSC), και την προσπάθεια της ελληνικής διαπραγματευτικής πλευράς να μην αποκλειστούν οι ελληνικές αμυντικές βιομηχανίες και ΜμΕ από την δυνατότητα ανάληψης κατασκευαστικού και υποκατασκευαστικού έργου. Η δόμηση του EBB με τις δύο διακριτές υπολειτουργίες, όπου στην δεύτερη (EBB 2) ανακοινώνεται η εκάστοτε υποκατασκευαστική ζήτηση, επιτρέπει στους διάφορους υποκατασκευαστές να υποβάλουν τεχνικοοικονομικές προσφορές για την ανάθεση

του συγκεκριμένου έργου. Το κριτήριο επιλογής υποκατασκευαστών από τους κατασκευαστές του έργου, είναι στην βάση της πιο συμφέρουσας τεχνικοοικονομικής προσφοράς, και δεν στηρίζεται σε κριτήρια γεωγραφικής εγγύτητας, ή προεπιλογής από το κράτος μέλος ή τον κατασκευαστή. Μια δεύτερη πτυχή του EBB, η οποία αφορά στην προσπάθεια της Ελλάδας να καταδείξει την αλλαγή πολιτικής ως προς τα θέματα διαφθοράς, είναι η απόφασή της να προχωρεί στην δημοσιοποίηση, μέσω του συστήματος του EBB, δημόσιων διαγωνισμών προμήθειας αμυντικού υλικού, το ύψος των οποίων είναι χαμηλότερο από το ελάχιστο όριο το οποίο ορίζει ο κανονισμός του ΕΟΑ.

Σε αυτή τη διαδικασία, πρέπει να σημειώσουμε, ότι η Ελλάδα δεν λειτουργεί (ή μάλλον διαπραγματεύεται) μόνη ή εναντίον όλων των υπολοίπων. Όπως σε κάθε ανάλογο, διεθνές ή ευρωπαϊκό, όργανο λήψης αποφάσεων τα αποτελέσματα, αν και συμφωνούνται ομόφωνα, είναι αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων όπου η κάθε πλευρά υπερασπίζεται τα όσα αυτή κρίνει ως σημαντικά και υποχωρεί στα υπόλοιπα. Αυτή η διαδικασία της *πολιτικής διαπραγμάτευσης* διέρχεται μέσω των όπως η εξάντληση της διαπραγματευτικής αντοχής της άλλης μεριάς, η υπερκέρωση των αντιστάσεων μέσα από την συμφωνία σε άλλα σημεία, η απόκτηση ευρύτατης (ωστόσο, πρόσκαιρης) πλειοψηφίας (*alliance building*). Στην περίπτωση της Ελλάδας στον ΕΟΑ και δεδομένων όσων αναλύσαμε παραπάνω, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η χώρα λειτουργεί σε αρμονία και ενισχύει τις κυπριακές επιδιώξεις ιδιαίτερα σε ότι αφορά στις σχέσεις του ΕΟΑ με τρίτες χώρες. Ως προς το ζήτημα της ενίσχυσης της εγχώριας αμυντικής βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης, και ιδιαίτερα στην δυνατότητα ανάληψης υποκατασκευαστικού έργου μέσα από το EBB-2, μπορούμε να υποθέσουμε ότι η Ελλάδα συμμάχησε με χώρες, οι οποίες έχουν (και επιδιώκουν την περαιτέρω ανάπτυξη) εγχώρια αμυντική βιομηχανική υποδομή και προς τον σκοπό αυτό θέλουν ένα μέρος του δημοσιοποιούμενου υποκατασκευαστικού έργου. Σε κάθε περίπτωση το συγκεκριμένο αντικείμενο της διαπραγμάτευσης *per se* δύναται να γίνει θέμα μελλοντικών αναλύσεων.

Αναφορικά με την ελληνική συμμετοχή στα ερευνητικά προγράμματα τεχνολογικής συνεργασίας, και έχοντας επίγνωση του πολύ μικρού αριθμού του δείγματος, καθώς και την έλλειψη στοιχείων που αφορούν στα δύο (2) Προγράμματα Κατηγορίας Β': Network-Enabled Armoured Fighting Vehicle, και, Multinational Space-based Imaging System for Surveillance, Reconnaissance and Observation, στα οποία δεν κατέστη δυνατόν να καθοριστεί η κατηγορία της ελληνικής συμμετοχής (επιχείρηση, ερευνητικό ίδρυμα, πανεπιστήμιο), ούτε και το επιμέρους αντικείμενο πάνω στο οποίο αυτή θα συνεισφέρει, χαρακτηριστικά τα οποία περιορίζουν σημαντικά την ουσιαστική δυνατότητα αποτίμησης της ελληνικής συμμετοχής, μπορούμε να προβούμε στις εξής διαπιστώσεις:

Στα Προγράμματα Κατηγορίας Α', JIP-FP και JIP-ICET, από το σύνολο των συμμετεχόντων στις ερευνητικές κοινοπραξίες (125 και 67, αντίστοιχα), 4 ελληνικοί φορείς συμμετέχουν στο πρώτο, και 3 στο δεύτερο. Μπορούμε να υποθέσουμε, χωρίς να είμαστε απολύτως ακριβείς σε αυτό, διαιρώντας τους σχετικούς προϋπολογισμούς των αντίστοιχων ερευνητικών κοινοπραξιών, ότι το άθροισμα αυτών για τους ελληνικούς φορείς δεν ξεπερνά τα 2.5 εκ. euro

Από το σύνολο των επτά (7) ελληνικών συμμετοχών, πέντε (5) από αυτές κατέχουν τα ερευνητικά ιδρύματα και τα πανεπιστήμια, και μόνο δύο (2) συμμετοχές οι επιχειρήσεις. Είναι χαρακτηριστικό της ποιότητας (δημοσιεύσεις, πρωτότυπα, κ.α.) της ελληνικής ερευνητικής και πανεπιστημιακής κοινότητας, το γεγονός ότι κατέχουν τόσο μεγάλο μερίδιο της συνολικής συμμετοχής. Επίσης, πρέπει να υποθέσουμε ότι έχουν αναπτύξει την κατάλληλη υποδομή για την έγκαιρη πληροφόρηση μέσα από τις σχετικές ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, βρίσκονται στον κατάλογο παραληπτών εκδήλωσης ενδιαφέροντος του ΕΟΑ και του ελληνικού ΥΠΕΘΑ, καθώς και ότι υπάρχει πιθανή σχέση και επικοινωνία μεταξύ των ερευνητών με τους εξωτερικούς εμπειρογνώμονες του ΕΟΑ, οι οποίοι συμμετέχουν στις ομάδες εργασίας καθορισμού των τεχνολογικών απαιτήσεων των προγραμμάτων (CapTech Structure). Το τελευταίο είναι



ευεξήγητο αν συνυπολογίσουμε το γεγονός ότι συνήθως οι πρώτοι (ερευνητές) αποτελούν το σύνολο από το οποίο επιλέγονται οι δεύτεροι (εμπειρογνώμονες).

Η μεγάλη πλειοψηφία των ελληνικών συμμετοχών ασχολείται με την κατασκευή ηλεκτρονικών συστημάτων (αισθητήρων, ανιχνευτών, τηλεπικοινωνιακός εξοπλισμός υψηλής αξιοπιστίας, κ.α.) τα οποία απαιτούν υψηλής ποιότητας επιστημονικό δυναμικό (ερευνητές), αλλά και δεν απαιτούν κάποιου είδους μεγάλες βιομηχανικές εγκαταστάσεις και υποδομές.

Η εγχώρια αμυντική βιομηχανική και τεχνολογική κοινότητα υποεκπροσωπείται. Μπορεί κανείς να υποθέσει ότι αυτό οφείλεται σε, πιθανή, μη εκδήλωση ενδιαφέροντος, ή την απουσία της απαιτούμενης τεχνολογίας και τεχνογνωσίας. Όλα τα παραπάνω, ωστόσο, είναι χαρακτηριστικά μιας συνολικής αδυναμίας της εγχώριας αμυντικής βιομηχανικής και τεχνολογικής υποδομής, όπως αντικατοπτρίζεται στην έλλειψη εκπροσώπησης των ναυαρχίδων της ελληνικής αμυντικής βιομηχανικής βάσης, με την εξαίρεση της Ελληνικής Αεροπορικής Βιομηχανίας Α.Ε., που όμως συμμετέχει σε Πρόγραμμα Κατηγορίας Β'.

Αντίθετα, μπορούμε να καταγράψουμε στα θετικά, την συμμετοχή καινοτομικών ΜμΕ επιχειρήσεων. Η επιχείρηση Irida Labs εδρεύει εντός του Τεχνολογικού Πάρκου της Πάτρας, και μπορεί κάποιος να υποθέσει ότι αξιοποιεί ένα σημαντικό πλεονέκτημα, την ευκολία πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας ερευνητικό προσωπικό από το εκεί πανεπιστήμιο, καθώς και στην πρόσβαση στις κατάλληλες πηγές πληροφόρησης (βλέπε παραπάνω). Δεν πρέπει να διαφύγει της προσοχής ότι και οι υπόλοιπες δύο (2) ελληνικές συμμετοχές στην περίπτωση του JIP-ICET προέρχονται από το εκεί πανεπιστήμιο. Η περίπτωση της Teletel, αφορά μια επιχείρηση η οποία έχει συνεργαστεί με όλους τους σημαντικούς ευρωπαϊκούς παρόχους αμυντικού υλικού σε κατασκευαστικό και υποκατασκευαστικό επίπεδο, έχει πρότερη εμπειρία και τεχνογνωσία στην διαχείριση εθνικών και ευρωπαϊκών ερευνητικών προγραμμάτων, και παρέχει υψηλής ποιότητας ηλεκτρονικά συστήματα και λογισμικό υψηλής αξιοπιστίας.

## 9. Μερικές Διαπιστώσεις για την Εφαρμογή των Ελληνικών Θέσεων

Μια διαπίστωση που προκύπτει από την ανάλυση των προτάσεων πολιτικής, και των Οδηγιών του ΕΟΑ είναι ότι η ελληνική διαπραγματευτική ομάδα κατάφερε σε πολλές περιπτώσεις να υπερασπιστεί τις εθνικές θέσεις. Δεδομένων των περιορισμών, όπως τον εθελοντικό χαρακτήρα της συμμετοχής των κρατών μελών καθώς και την επιρροή που ασκούν εσωτερικά πολιτικά ζητήματα στην χάραξη εθνικής πολιτικής, η ελληνική αντιπροσώπευση στον ΕΟΑ λειτούργησε εποικοδομητικά και θετικά για τις αμυντικές βιομηχανικές και τεχνολογικές επιδιώξεις της χώρας, ιδιαίτερα σε ότι αφορά στην διασφάλιση της προμηθευτικής αλυσίδας, την λειτουργία των αντισταθμιστικών ωφελημάτων, την ασφάλεια των πληροφοριών και του κώδικα πρακτικής στην εφοδιαστική αλυσίδα.

Συνδεδεμένο με το παραπάνω αποτελεί η διαπίστωση που αφορά στην διοικητική επάρκεια της ελληνικής πλευράς να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις που θέτει η συμμετοχή στον ΕΟΑ. Λόγω της διαθεματικότητας των δραστηριοτήτων του ΕΟΑ, αλλά και των πολιτικών συνεπαγωγών της άσκησης της αμυντικής - βιομηχανικής πολιτικής, το ΥΠΕΘΑ και το ΥΠΕΞ αποτελούν τους δύο (2) διοικητικούς πυλώνες άσκησης πολιτικής στο συγκεκριμένο αντικείμενο. Η μέχρι τούδε εθνική εκπροσώπηση και υπεράσπιση των εθνικών θέσεων μέσω των δύο αυτών διοικητικών δομών επιτρέπει αισιοδοξία στο βαθμό που οι ευρωπαϊκές θέσεις του ΕΟΑ περιέχουν στοιχεία που ενσωματώθηκαν μετά από ελληνικό αίτημα, και στηρίζονται και σε ελληνική επιχειρηματολογία. Αν και είναι σίγουρό ότι μπορούν να ανιχνευθούν περιστατικά στα οποία η υποστήριξη των ελληνικών θέσεων μέσα από το ΥΠΕΞ και το ΥΠΕΘΑ εμφάνισαν στοιχεία δυσλειτουργίας και άρα μπορούν να βελτιωθούν, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η μέχρι τώρα ελληνική παρουσία είναι

επιτυχής, πολλώ δε μάλλον αν συνυπολογιστούν δεδομένα που αφορούν στην υποστελέχωση, στην ελλιπή ή χαμηλή εθνική χρηματοδοτική συμμετοχή, καθώς και στον μεγάλο αριθμό των συμμετεχόντων κρατών μελών.

Μια δεύτερη διαπίστωση αφορά στην συμμετοχή ελληνικών φορέων (επιχειρήσεις, ερευνητικά ιδρύματα, πανεπιστήμια) στα ερευνητικά προγράμματα τεχνολογικής συνεργασίας του ΕΟΑ. Χωρίς να παραγνωρίζουμε τα μεγάλα δημοσιονομικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, τα οποία όπως είναι αντιληπτό επηρεάζουν αρνητικά την χρηματοδότηση προς τον ΕΟΑ, πρέπει να σημειώσουμε ότι υπάρχει μια σημαντική απόκλιση μεταξύ των λόγων της ελληνικής κυβέρνησης, στους οποίους αποδίδεται πολύ μεγάλη βαρύτητα στην συμμετοχή σε ευρωπαϊκούς οργανισμούς, όπως ο ΕΟΑ, για λόγους εθνικού συμφέροντος, και των πράξεων όπου η πραγματική οικονομική συνεισφορά σε αυτούς είναι χαμηλή. Η χώρα πρέπει να επιδιώξει την ενεργότερη συμμετοχή των ελληνικών φορέων στα επιμέρους προγράμματα τεχνολογικής συνεργασίας του ΕΟΑ. Προς την κατεύθυνση αυτή θα μπορούσε να προτείνει τη βελτίωση της διάχυσης της πληροφορίας προς τους ενδιαφερόμενους. Επίσης, η καταγραφή της εγχώριας βιομηχανικής και τεχνολογικής βάσης σε ενοποιημένες βάσεις δεδομένων, και η ενημέρωση περί των εκάστοτε αιτήσεων τεχνολογικής συνεργασίας. Το τελευταίο είναι ιδιαίτερα σημαντικό στο βαθμό που το κράτος δεν μπορεί να παρακολουθήσει όλες τις τεχνολογικές εξελίξεις, ούτε και να καταχωρήσει τον τεχνολογικό χαρακτήρα των ελληνικών φορέων, δεδομένου του διττού χαρακτήρα της τεχνολογίας που επιτρέπει την δραστηριοποίηση σε πολλαπλούς τομείς.

Μια ευρύτερη διαπίστωση, η οποία αντλεί κάποια στοιχεία από τα παραπάνω ευρήματα σχετίζεται με την ελληνική δημόσια πολιτική για την έρευνα και την τεχνολογία. Δεδομένης της βούλησης για ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ του ΕΟΑ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε θέματα Ε&Τ, όπως αυτή εκφράζεται μέσα από την προκήρυξη κοινών τεχνολογικών προγραμμάτων για την ασφάλεια, τα δορυφορικά συστήματα, κ.α., η ελληνική στρατιωτική διοίκηση θα έπρεπε ορθά αν επεδίωκε την εφαρμογή και την ενεργοποίηση του νόμου 2919/01 που καθορίζει κάποιες πτυχές της συνεργασίας με τον έτερο φορέα δημόσιας πολιτικής για την έρευνα και την τεχνολογία στην Ελλάδα, την Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, σε θέματα όπως, η ενίσχυση της συμμετοχής των ελληνικών φορέων στα αντίστοιχα ερευνητικά προγράμματα τεχνολογικής συνεργασίας που συν-προκηρύσσονται από τον ΕΟΑ και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ή τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Διαστήματος.

## 10. Επίλογος

Στην εργασία αυτή επιχειρήθηκε να καταγραφεί η ελληνική συμμετοχή στον ΕΟΑ, έναν οργανισμό υπεύθυνο για την ανάπτυξη αμυντικών δυνατοτήτων, την προώθηση της αμυντικής Έρευνας και Τεχνολογίας, την προώθηση της εξοπλιστικής συνεργασίας, και την δημιουργία μιας ανταγωνιστικής αγοράς αμυντικού υλικού, και την ενίσχυση της ευρωπαϊκής αμυντικής, τεχνολογικής και βιομηχανικής βάσης στην ΕΕ. Το εύρος της εργασίας κινήθηκε πριν από την έναρξη λειτουργίας του ΕΟΑ, με την κατάδειξη των ελληνικών επιδιώξεων, καθώς και της εθνικής συμμετοχής στις διαδικαστικές προεργασίες ίδρυσης.

Ακολουθήθηκε μια τριμερής ανάπτυξη του θέματος. Α' μέρος: οι ελληνικές επιδιώξεις συμμετοχής στον ευρωπαϊκό θεσμό, και οι προετοιμασίες εισδοχής, το Β' μέρος: η ενεργής ελληνική δραστηριοποίηση εντός του θεσμού, και το Γ' μέρος: η αποτίμηση της δραστηριοποίησης και η απόκριση της ελληνικής δημόσιας διοίκησης ως προς τις απαιτήσεις που η συμμετοχή αυτή θέτει. Η συγκεκριμένη ερευνητική εργασία αποτελεί πρωτότυπη συνεισφορά στην βιβλιογραφία καλύπτοντας ένα κενό που αφορά στην ελληνική συμμετοχή σε οργανισμούς, όπως ο ΕΟΑ. Είναι δε, μία από τις ελάχιστες, αν υπάρχουν άλλες, αντίστοιχες σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Πέρα από τον αμιγή ερευνητικό χαρακτήρα της εργασίας και δεδομένου ότι αφορά σε μια συνολική προσπάθεια καταγραφής και αποτίμησης της ελληνικής δραστηριοποίησης μπορεί στέρεα να τοποθετηθεί στην κατηγορία των μελετών πολιτικής (policy studies), μελέτες οι οποίες αποτελούν στοιχεία απαραίτητα για την χάραξη εθνικής, περιφερειακής ή και τομεακής πολιτικής.

Εξετάζοντας την λειτουργία του ΕΟΑ, η εργασία στόχευσε στην παρουσίαση των ελληνικών θέσεων και διαπραγματευτικής γραμμής για την αποδοχή και υιοθέτηση αυτών ως θέσεων του ΕΟΑ. Η ελληνική διαπραγμάτευση ασχολήθηκε με την κατάρτιση νομοθετημάτων και προτάσεων ευρωπαϊκής πολιτικής για, αυτό που θα μπορούσαμε να αποκαλέσουμε, το *συνεχές* (continuum) των αμυντικών προμηθειών. Καταγράψαμε τον χαρακτήρα των ελληνικών επιδιώξεων, και προσπαθήσαμε να φωτίσουμε πως αυτός επικαθορίζεται από ζητήματα πολιτικού χαρακτήρα, εγχώρια και περιφερειακά, καθώς και της φθίνουσας εγχώριας οικονομικής και βιομηχανικής πραγματικότητας. Συνδεδεμένο με το τελευταίο, η ανάλυση και ο απολογισμός της ελληνικής συμμετοχής στο επίπεδο των ερευνητικών προγραμμάτων τεχνολογικής συνεργασίας του ΕΟΑ. Μέσα από την δυνατόν πληρέστερη αποτύπωση τεχνικο-οικονομικών δεδομένων, επιδιώξαμε να φωτίσουμε ένα άλλο σημαντικό πλέγμα δραστηριοτήτων του ΕΟΑ, αυτό της Ε&Τ. Παράλληλα, παρουσιάστηκε ο ελληνικός διοικητικός μηχανισμός υπεύθυνος για την αδιάλειπτη σχέση της Ελλάδας με τον ΕΟΑ.

## 11. Βιβλιογραφία

### 11.1. Ελληνόγλωσση

- Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2009, Οδηγία 2009/81/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2009 σχετικά με τον συντονισμό των διαδικασιών σύναψης ορισμένων συμβάσεων έργων, προμηθειών και παροχής υπηρεσιών που συνάπτονται από αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας καθώς και την τροποποίηση των οδηγιών 2004/17/ΕΚ και 2004/18/ΕΚ, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 20.8.2009
- Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2008, Ενοποιημένη Απόδοση της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 9.5.2008
- -Ευρωπαϊκή Ένωση 2007, Συνθήκη της Λισαβόνας για την Τροποποίηση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης Περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο 2003, Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφάλειας. Μια Ασφαλής Ευρώπη Σ' Έναν Καλύτερο Κόσμο, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο
- Ν. 3978, 2011, Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Υπηρεσιών και Προμηθειών στους τομείς της Άμυνας και της Ασφάλειας - Εναρμόνιση με την Οδηγία 2009/81/ΕΚ - Ρύθμιση θεμάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, ΦΕΚ Α' /16.6.2011
- Σκορδέλη, Μ. 2010, Η ΚΕΠΠΑ - ΚΠΑΑ και Ελλάδα, στο Βαληνάκης, Γ. (επιμ.) Η Ελληνική Εξωτερική και Ευρωπαϊκή Πολιτική 1990-2010, Σιδέρης
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2011, Απόφαση 2011/411/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου της 12<sup>ης</sup> Ιουλίου 2011 για τον Καθορισμό του Καταστατικού, της Έδρας και των Κανόνων Λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας και την Κατάργηση της Κοινής Δράσης 2004/551/ΚΕΠΠΑ, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2004, Κοινή Δράση του Συμβουλίου 2004/551/ΚΕΠΠΑ του Ιουλίου 2004 για την Ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

### 11.2. Ξενόγλωσση

- Council of the European Union 2003, *Thessaloniki European Council*, 19 & 20 June 2003. *Presidency Conclusions*, 11638/03
- European Defense Agency 2011, *A Code of Conduct on Offsets Agreed by the EU Member States Participating in the European Defence Agency. Version Approved on 3 May 2011*, EDA
- European Defence Agency 2011, *Delivering Technologies for Capabilities*, EDA R&T Edition
- European Defence Agency 2011, *JIP-ICET Contracts*, EDA
- European Defence Agency 2010, *Summary of all JIP-FP Contracts*, EDA
- European Defence Agency 2010, *Abatements: A Pragmatic Offset Tool to Facilitate the Development of the European Defence Equipment Market*, EDA, Industry & Market Directorate, In-House Study
- European Defence Agency 2010, *Executive Summary, Unmanned Ground Tactical Vehicle*, Mario Ciavatta, EDA
- European Defense Agency 2010, *European Defense Agency, Annual Report 2009*, EDA

- European Defence Agency 2009, *New EDA Project On Space-Based Earth Observation System*, Press Release, EDA
- European Defense Agency 2008, *European Defense Agency, 2007 Annual Financial Report*, EDA
- European Defense Agency 2007, *European Defense Agency, 2006 Annual Financial Report*, EDA
- European Defense Agency 2006, *European Defense Agency, 2005 Annual Financial Report*, EDA
- European Defense Agency 2006, *Security of Information Between Subscribing Member States - Common Minimum Standards on Industrial Security*, EDA Steering Board
- European Defence Agency 2006, *Code of Best Practice in the Supply Chain*, EDA
- European Defence Agency 2006, *Framework Arrangement for Security of Supply Between Subscribing Member States (sMS) In Circumstances of Operational Urgency*, EDA
- European Defense Agency 2005, *European Defense Agency, 2004 Annual Financial Report*, EDA
- European Defence Agency 2005, *The Code of Conduct on Defence Procurement of the EU Member States Participating in the European Defence Agency*, EDA Steering Board
- Kolovos, A 2002, *Why Europe Needs Space as Part of its Security and Defence Policy, Space Policy*, τευχ. 18, σελ. 257-261

### 11.3. Βάσεις Δεδομένων

Sipri database: <http://milexdata.sipri.org/>

### 11.4. Ιστοσελίδες

EDA: <http://www.eda.europa.eu/>



## 12. Παράρτημα

### 12.1. Ερευνητικό Ερωτηματολόγιο

- Γενικές Ερωτήσεις:

-Παρακαλώ αναφέρετε το ρόλο που σας είχε / έχει ανατεθεί από το Υπουργείο Άμυνας αναφορικά με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας (ΕΟΑ).

.....

-Παρακαλώ αναφέρετε το διάστημα για το οποίο υπηρετήσατε τον συγκεκριμένο ρόλο.

.....

(Εάν είχατε από κάποια άλλη θέση εμπλοκή με τα θέματα του ΕΟΑ, παρακαλώ περιγράψτε:

.....)

- Εθνική Συμμετοχή:

Πώς κρίνετε την εθνική συμμετοχή στον ΕΟΑ, από την πλευρά της

-στελέχωσης: .....

-αποδοτικότητας: .....

-επιτέλεσης εθνικής πολιτικής:.....

-εμπειρίας:.....

Κατάταξη επιλογών: πολύ ικανοποιητική –ικανοποιητική – όχι πολύ ικανοποιητική – μη ικανοποιητική

Η συμμετοχή της ελληνικής πλευράς ανταποκρινόταν στις ερευνητικές και τεχνολογικές προτεραιότητες του ΕΟΑ;

.....

Κατάταξη επιλογών: Ναι πολύ - μέτρια, Όχι

Ικανοποιήθηκαν οι εθνικές επιδιώξεις μέσα από την συμμετοχή στον ΕΟΑ;

.....

Κατάταξη επιλογών: Ναι πολύ - μέτρια, Όχι

Πώς κρίνετε την συμμετοχή των ελλήνων αξιωματούχων σε σχέση με τους αξιωματούχους των υπόλοιπων κρατών μελών, από την πλευρά της

-αποδοτικότητας: .....

-επιτέλεσης εθνικής πολιτικής:.....

-εμπειρίας:.....

-γνώσης:.....

Κατάταξη επιλογών: πολύ ικανοποιητική –ικανοποιητική – όχι πολύ ικανοποιητική – μη ικανοποιητική

- Θεματικά Αντικείμενα:

- 1) Νομοθετικά

Πότε αποφάσισε η Ελλάδα να συμμετέχει στο Διακυβερνητικό Καθεστώς για τις Αμυντικές Προμήθειες (Intergovernmental Regime on the Defence Procurement); Ποιες ήταν οι επιδιώξεις της; Ποιες από αυτές πέτυχε;

.....  
.....

.....

Η Ελλάδα συμμετείχε στον σχεδιασμό και εφαρμογή του Κώδικα Συμπεριφοράς των Αμυντικών Προμηθειών (Code of Conduct on Defence Procurement); Ποιες ήταν οι επιδιώξεις της; Ποιες από αυτές πέτυχε;

.....

.....

.....

Η Ελλάδα χρησιμοποιεί το Electronic Bulletin Board (EBB) - Government Contracts του ΕΟΑ; Αν ναι, μπορείτε να αναφέρετε αριθμό προμηθειών που έχουν ολοκληρωθεί μέσω αυτού;

.....

Η Ελλάδα συμμετείχε στον σχεδιασμό και εφαρμογή του Κώδικα Βέλτιστης Πρακτικής της Παραγωγικής Αλυσίδας (Best Practice in the Supply Chain); Ποιες ήταν οι επιδιώξεις της; Ποιες από αυτές πέτυχε;

.....

.....

.....

Η Ελλάδα συμμετείχε στον σχεδιασμό και εφαρμογή του Κώδικα Συμπεριφοράς για τα Αντισταθμιστικά Ωφελήματα (Code of Conduct on Offsets); Ποιες ήταν οι επιδιώξεις της; Ποιες από αυτές πέτυχε;

.....

.....

.....

Σε ποιο βαθμό, τα παραπάνω (Code of Conduct on Defence Procurement, Best Practice in the Supply Chain, Code of Conduct on Offsets) είναι συμβατά με την ελληνική νομολογία και νομοθεσία; Υπήρξε σχετική πρόβλεψη;

.....

.....

.....

## 2) Τεχνολογικά

Οι έλληνες αξιωματούχοι σε ποιους Ενσωματωμένους Τομείς Ανάπτυξης (IDTs) συμμετέχουν και ποιο ρόλο έχουν;

IDT Command ☐

IDT Inform ☐

IDT Engage ☐

IDT Protect ☐

IDT Deploy ☐

IDT Sustain ☐

(παρακαλώ επιλέξτε)

.....

Παρακαλώ, σημειώστε σε ποιους, και πόσες φορές, από τους Ενσωματωμένους Τομείς Ανάπτυξης έχουν συμμετάσχει έλληνες αξιωματούχοι στο παρελθόν;

IDT Command ☐



IDT Inform ☐

IDT Engage ☐

IDT Protect ☐

IDT Deploy ☐

IDT Sustain ☐

(παρακαλώ επιλέξτε)

:.....

Οι έλληνες αξιωματούχοι σε ποιες Ομάδες Εργασίας (PTs) συμμετέχουν και ποιο ρόλο έχουν;

1. Radio Spectrum, Command & Information System, SatCom, NEC
2. Intelligence, UAV, ISR, SSA, Personal Recovery, 21<sup>st</sup> Century Soldier System, Non Lethal Cap, Armoured Systems
3. CBRN EOD, CBRN DIM, Counter IED, Protection of Camps, Maritime Surveillance
4. Strategic Transportation, Use of Civilian Transport, Assets and Resources, Non Lethal Cap, Armoured Systems
5. Medical, Seaborne Logistic, Third Party Logistic Support

(παρακαλώ επιλέξτε)

:.....

Παρακαλώ, σημειώστε σε ποιες, και πόσες φορές, από τις Ομάδες Εργασίας έχουν συμμετάσχει έλληνες αξιωματούχοι στο παρελθόν;

1. Radio Spectrum, Command & Information System, SatCom, NEC
2. Intelligence, UAV, ISR, SSA, Personal Recovery, 21<sup>st</sup> Century Soldier System, Non Lethal Cap, Armoured Systems
3. CBRN EOD, CBRN DIM, Counter IED, Protection of Camps, Maritime Surveillance
4. Strategic Transportation, Use of Civilian Transport, Assets and Resources, Non Lethal Cap, Armoured Systems
5. Medical, Seaborne Logistic, Third Party Logistic Support

(παρακαλώ επιλέξτε)

:.....

Οι έλληνες ειδικοί σε ποιες ομάδες καθορισμού των ερευνητικών και τεχνολογικών προτεραιοτήτων (CapTech Structure) συμμετέχουν, και ποιο ρόλο έχουν;

1. Components, RF Sensors & Signal Processing, Optical Sensor Syst. & Signal Processing, CIS & Networks
2. Materials & Structures, Energy, Missiles & Munitions, Ground Systems & their Environment, Guidance & Control
3. Naval System & their Environment, Aerial Systems & their Environment, Systems of Syst., Space, Simulation & Experiment, Human Factors & CBR Protection

(παρακαλώ επιλέξτε)

:.....

Παρακαλώ, σημειώστε σε ποιες, και πόσες φορές, από τις ομάδες καθορισμού των ερευνητικών και τεχνολογικών προτεραιοτήτων (CapTech Structure) έχουν συμμετάσχει έλληνες ειδικοί στο παρελθόν;

1. Components, RF Sensors & Signal Processing, Optical Sensor Syst. & Signal Processing, CIS & Networks
2. Materials & Structures, Energy, Missiles & Munitions, Ground Systems & their Environment, Guidance & Control

3. Naval System & their Environment, Aerial Systems & their Environment, Systems of Syst., Space, Simulation & Experiment, Human Factors & CBR Protection  
(παρακαλώ επιλέξτε)

:.....

Πως κρίνετε την επίδοση των ελληνικών επιχειρήσεων / ερευνητικών και ακαδημαϊκών ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνται στον ΕΟΑ σε σχέση με

-απονομή ερευνητικών προγραμμάτων:.....

-ποιότητα ερευνητικών αποτελεσμάτων:.....

-μερίδιο ερευνητικών προγραμμάτων σε σχέση με αντίστοιχους φορείς των υπόλοιπων κρατών μελών:.....

Κατάταξη επιλογών: πολύ ικανοποιητική –ικανοποιητική – όχι πολύ ικανοποιητική – μη ικανοποιητική

Σε πόσα προγράμματα έχουν συμμετάσχει (αθροιστικά) ελληνικοί φορείς;

:.....

Ποιο ήταν το συνολικό ύψος του προϋπολογισμού (αθροιστικά) των προγραμμάτων αυτών;

:.....

Τα ερευνητικά αποτελέσματα των προγραμμάτων αυτών έτυχαν περαιτέρω αξιοποίησης;

-δημοσιεύσεις ☐

-πατέντες ☐

-βιομηχανική εφαρμογή ☐

-περαιτέρω έρευνα ☐

(παρακαλώ επιλέξτε)

:.....

Πως κρίνετε τις εμπειρίες από την συμμετοχή στον ΕΟΑ σε σχέση με τις ανάγκες του Υπουργείου Άμυνας, σε σχέση με

-την ερευνητική πολιτική: .....

-την βιομηχανική πολιτική: .....

-την πολιτική ανάπτυξης οπλικών συστημάτων: .....

Κατάταξη επιλογών: πολύ ικανοποιητική –ικανοποιητική – όχι πολύ ικανοποιητική – μη ικανοποιητική

• Γενικός Σχολιασμός:

Καταγράψτε οποιοδήποτε σχόλιο, άποψη που αφορά την συμμετοχή της Ελλάδας στον ΕΟΑ.

.....  
.....  
.....

Το ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ) ιδρύθηκε το 1988 και λειτουργεί ως ένα ανεξάρτητο, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ερευνητικό και επιμορφωτικό Ίδρυμα. Μέσω του πολυετούς έργου του έχει αναδειχθεί σε σημαντικό φορέα πληροφόρησης, μελέτης και σχεδιασμού θεμάτων εξωτερικής πολιτικής, και θεωρείται ένα από τα πιο έγκριτα σε διεθνές επίπεδο κέντρα μελετών της Ελλάδας στον τομέα των Ευρωπαϊκών υποθέσεων και των διεθνών σχέσεων. Το ΕΛΙΑΜΕΠ δεν εκφράζει, ούτε εκπροσωπεί συγκεκριμένες πολιτικές απόψεις. Επιχειρεί μόνο να λειτουργήσει ως θήμα ελεύθερου διαλόγου και ως κέντρο παραγωγής και ανταλλαγής ιδεών.

The HELLENIC FOUNDATION FOR EUROPEAN AND FOREIGN POLICY (ELIAMEP) was founded in 1988 and operates as an independent, non-profit, policy-oriented research and training institute. It functions as a forum of debate on international issues, as an information centre, as well as a point of contact for experts and policymakers. Over the years, ELIAMEP has developed into an influential think-tank on foreign policy and international relations issues.

ELIAMEP neither expresses, nor represents, any specific political party view. It is only devoted to the right of free and well-documented discourse.